

1939 - 1945 V TĚŽKÝCH ČASECH

ŘÍŠTÍ PROTEKTOŘI VON NEURATH A FRICK

Funkce říšského protektora vznikla na základě Výnosu Vůdce a říšského kancléře o Protektorátu Čechy a Morava ze 16. března 1939. Říšského protektora lze charakterizovat jako přímého Vůdceva zástupce a zplnomocněnce, jehož rozhodnutí bylo nadřazeno veškerým rozhodnutím autonomních protektorátních institucí – a to včetně státního prezidenta, předsedy protektorátní vlády a ministrů. Oba říšští protektoři byli navíc – jako ministři bez portfeje – členy říšské vlády. Funkci říšského protektora zastával v období od 18. března 1939 do 20. srpna 1943 Konstantin von Neurath a poté, od 20. srpna 1943 do 5. května 1945 Wilhelm Frick. Pravomoci říšského protektora Fricka však byly zásadně zúženy vznikem Německého státního ministerstva pro Čechy a Moravu a víceméně předány SS-Obergruppenführerovi a vyššímu veliteli SS a policie Karlu H. Frankovi. Zatímco v jiných zemích je výraz „protektor“ roven výrazu „ochránce“, v českém prostoru je – po zkušenostech s nacistickou okupací – vnímán pouze v negativních souvislostech.

Bývalý říšský ministr zahraničních věcí Konstantin von Neurath byl říšským protektorem jmenován 18. března 1939. Ve funkci vydržel až do 20. srpna 1943

Hlavní nádraží, Hooverova třída (nyní Wilsonova), Praha, 5. duben 1939. Na příjezd říšského protektora čekající velitel III. armádního sboru, gen. Johannes A. Blaskowitz (v popředí vlevo) a říšský komisař a župní vedoucí Župy Sudety Konrad Henlein

Velitel III. armádního sboru, gen. Johannes A. Blaskowitz zdraví říšského protektora Konstantina von Neuratha (uprostřed). Za Blaskowitzem říšský komisař a župní vedoucí Župy Sudety Konrad Henlein

Zdravice primátora hl. m. Prahy Otakara Klapky. Říšský protektor Konstantin von Neurath zcela vlevo

Čestná jednotka říšské branné moci nastoupená k uvítání říšského protektora Konstantina von Neuratha. Hooverova třída (nyní Wilsonova), Praha, 5. duben 1939

Hlavní nádraží, třída Richarda Wagnera (nyní Wilsonova), Praha, 14. říjen 1943. Říšského protektora Wilhelma Fricka (vpravo) vítá přidělenec říšské branné moci u německého státního ministra pro Čechy a Moravu, gen. Ferdinand F. Schaal

Hlavní nádraží, třída Richarda Wagnera (nyní Wilsonova), Praha, 14. říjen 1943. Další zdravice se říšskému protektorovi Wilhelmu Frickovi (vpravo) dostalo od náměstka pražského primátora, SA-Standartenführera Josefa Pfitznera

Přehlídka čestné jednotky říšským protektorem Konstantinem von Neurathem, Hooverova (nyní Wilsonova), Praha, 5. duben 1939. Po Neurathově pravici (zleva) generálové Eccard von Gablenz, Georg-Hans Reinhardt a Johannes A. Blaskowitz

Hlavní nádraží, třída Richarda Wagnera (nyní Wilsonova), Praha, 14. říjen 1943. Říšský protektor je vítán krojovanými děvčaty s květinami

Bývalý říšský ministr vnitra Wilhelm Frick byl říšským protektorem jmenován 20. srpna 1943. Ve funkci vydržel až do pádu protektorátu

MINISTERSKÝ PŘEDSEDA ALOIS ELIÁŠ

Vinohradský rodák Alois Eliáš byl vojákem, diplomatem a politikem. Byl členem T. J. Sokol Praha – Královské Vinohrady a Řádu svobodných zednářů. V letech 1939–1941 stál v čele I. protektorátní vlády. Aktivně spoluvytvářel struktury domácího odboje (Obrana národa) a všemožně jej podporoval. Udržoval spojení s československou exilovou reprezentací a kroky své vlády koordinoval s jejími požadavky. V září 1941 podnikl ze své iniciativy atentát na vybrané české aktivistické novináře, jemuž podlehl šéfredaktor Karel Lažnovský. Krátce poté byl zatčen a v říjnu 1941 odsouzen k trestu smrti Lidovým soudním dvorem, který kvůli procesu s ním dorazil speciálně z Berlína. V červnu 1942 byl – jako jediný ministerský předseda zemí okupované Evropy (na přímý rozkaz říšského vůdce SS a šéfa německé policie Heinricha Himmlera) – popraven. V říjnu 1996 mu bylo prezidentem republiky in memoriam uděleno nejvyšší státní vyznamenání České republiky – Řád Bílého lva I. třídy. Jeho ostatky a ostatky jeho manželky jsou od roku 2006 uloženy v Národním památníku na Vítkově.

Generál Alois Eliáš na portrétu Rudolfa Brachtla.
Dokončen byl až po Eliášově popravě

Novoroční audience protektorátní vlády u státního prezidenta Emila Háchy (uprostřed), Pražský hrad, 1. leden 1941. Zleva: ministr veřejných prací Dominik Čipera, ministr financí Josef Kalfus, ministr školství Jan Kapras, ministr dopravy a přednosta Kanceláře státního prezidenta Jiří Havelka, předseda vlády Alois Eliáš, ministr spravedlnosti Jaroslav Krejčí, ministr sociální a zdravotní správy Vladislav Klumpar, ministr průmyslu, obchodu a živností Jaroslav Kratochvíl, ministr vnitra Josef Ježek a ministr zemědělství Mikuláš z Bubna-Litic. Jde o poslední snímek Eliášovy vlády – jako celku – na Pražském hradě

Slavnostní koncert uspořádaný říšským protektorem Konstantinem von Neurathem u příležitosti 2. výročí vzniku Protektorátu Čechy a Morava, Španělský sál, Pražský hrad, 14. března 1941. V první řadě zleva: předseda protektorátní vlády Alois Eliáš, dcera Emila Háchy Milada Rádlová, státní prezident Emil Hácha, Marie von Neurathová, říšský protektor Konstantin von Neurath, státní tajemník u říšského protektora, SS-Gruppenführer Karl H. Frank, Karola Franková a zmocněnec říšské branné moci u říšského protektora, gen. Erich Friderici. Za Frankem vrchní vládní rada, SS-Sturmbannführer Robert Gies, po jeho levici ministr veřejných prací Dominik Čipera a ministr školství Jan Kapras

Kromě toho byl dne 19. června 1942 vykonán rozsudek smrti, vynesený lidovým soudem dne 1. října 1941, nad bývalým předsedou protektorátní vlády generálem Eliášem.

Polední list – 20. ČERVENA 1942

Odjezd státního prezidenta Emila Háchy do Berlína na oslavu 50. narozenin vůdce a říšského kancléře Adolfa Hitlera. Po Háchově levici ministr dopravy, gen. Alois Eliáš, budoucí předseda I. protektorátní vlády, Masarykovo nádraží, Praha, 18. duben 1939

V rámci svatováclavských oslav navštívil Svatováclavskou kapli v katedrále sv. Víta i státní prezident Emil Hácha (vlevo) a členové protektorátní vlády a NS, Praha, 28. září 1939. Po Háchově levici probošt metropolitní kapituly u sv. Víta a pomocný biskup pražský Antonín Eltschknér. Zprava: ministr dopravy a přednosta Kanceláře státního prezidenta Jiří Havelka, člen výboru NS Josef Nebeský a předseda protektorátní vlády Alois Eliáš, Pražský hrad, 28. září 1939

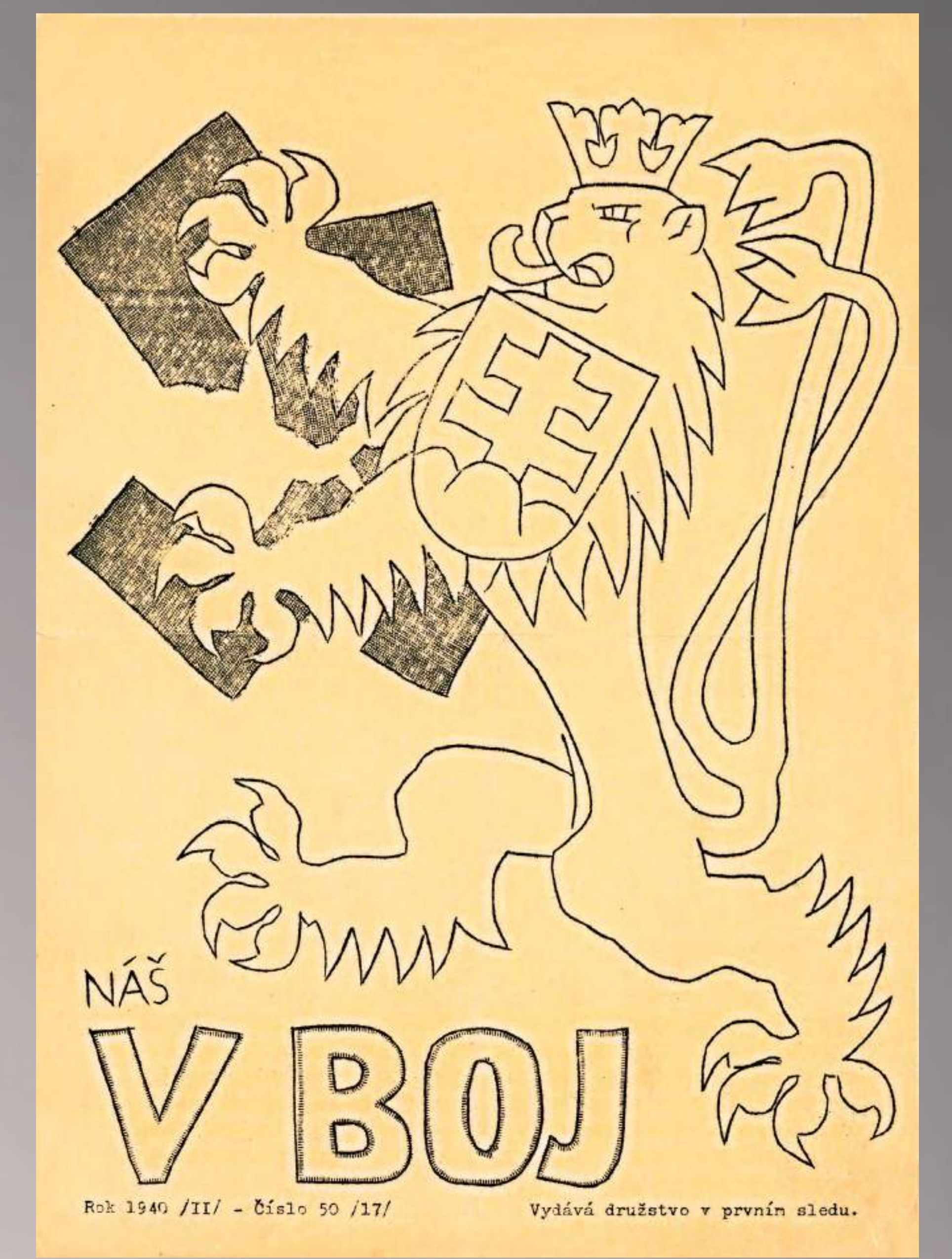
Státní prezident Emil Hácha odchází ze Svatováclavské kaple katedrály sv. Víta, Pražský hrad, 28. září 1939. Po jeho pravici předseda vlády Alois Eliáš a ministr Jiří Havelka, po levici člen výboru NS Josef Nebeský. Ve druhé řadě ministři Josef Kalfus a Jaroslav Krejčí

Výstřižek z Večerního Českého slova, 20. červen 1942 – oznámení o popravě bývalého ministerského předsedy Aloise Eliáše se vešlo na necelé čtyři řádky

VINOHRADY – ZÁKLADNA ILEGÁLNÍHO TISKU

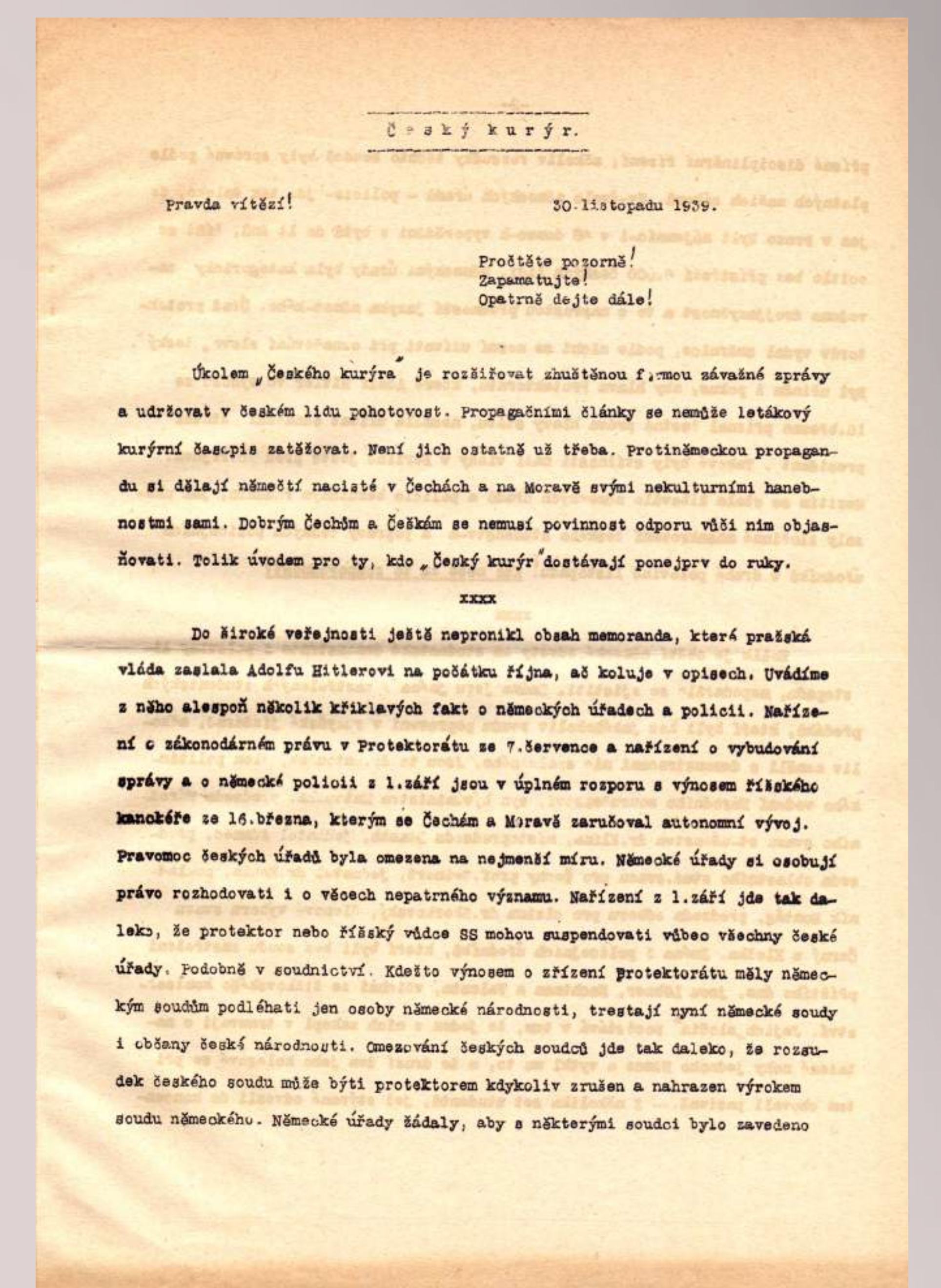
Největší a ilegální protektorátní periodikum představoval časopis V boj. V čele odbojové organizace Družstvo v prvním sledu, která se soustředila na jeho vydávání, stál vinohradský patriot Josef Škalda. V boj vycházel jako týdeník, zpočátku v nákladu kolem 500 výtisků, později však již v počtu 5 000 – 7 000 exemplářů. Škaldova skupina, která pokrývala prakticky celé území protektorátu, čítala více než 500 osob. Do jeho zatčení (listopad 1939) bylo vydáno 27 čísel. Na činnost původní organizace navázaly hned dvě následnické skupiny. Spořilovské – v čele s Irenou Bernáškovou – se prakticky ihned podařilo navázat na Škaldovu činnost a od poloviny listopadu 1939 až do září 1940 vydala dalších 37 čísel časopisu, a to v nákladu od 50 do 500 výtisků. Škalda i Bernášková byli odsouzeni k trestu smrti a popraveni na centrálním popravišti Třetí říše v Berlíně-Plötzensee. Lépe dopadl redaktor Rostislav Korčák, vydavatel druhého nejrozšířenějšího ilegálního časopisu Český kurýr. Jeho skupina pocházela výhradně ze členů vinohradského sboru Českobratrské církve evangelické a vinohradské České obce sokolské; druhou hlavu organizace představoval Miroslav Satran. Český kurýr vycházel od 10. listopadu 1939 do 30. září 1941 v nákladu od 200 do 1000 kusů. Celkem bylo vydáno 25 čísel. Každé z nich neslo v podtitulku heslo prezidentské standarty „Pravda vítězí“.

Titulní strana 50. čísla časopisu V boj s více než symbolickou ilustrací Vojtěcha Preissiga, Praha, jaro 1940

Tiskárna časopisu V boj objevená gestapem ve sklepních prostorách Památníku osvobození, podzim 1939

Titulní strana Českého kurýra, 30. listopad 1939

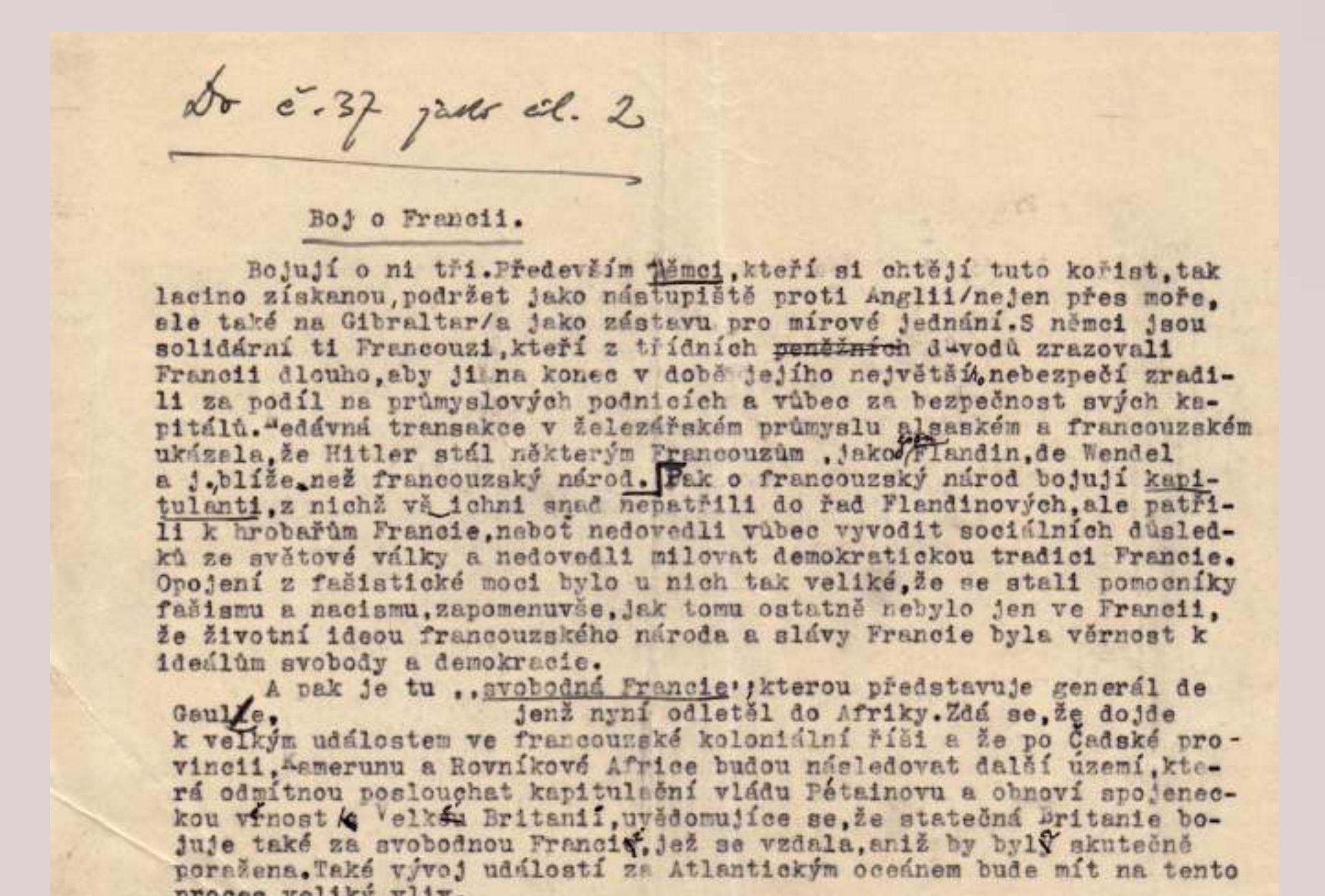
Nálepky, jejichž autorem byl Vojtěch Preissig. Odboje je s oblibou umísťoval na veřejně přístupných místech, především v Praze

Die vom Volksgerichtshof wegen Vorbereitung zum Hochverrat und Feindbegünstigung zum Tode und zum dauernden Verlust der bürgerlichen Ehrenrechte verurteilte Irene Bernášek aus Prag ist heute hingerichtet worden.

Berlin, den 26. August 1942.

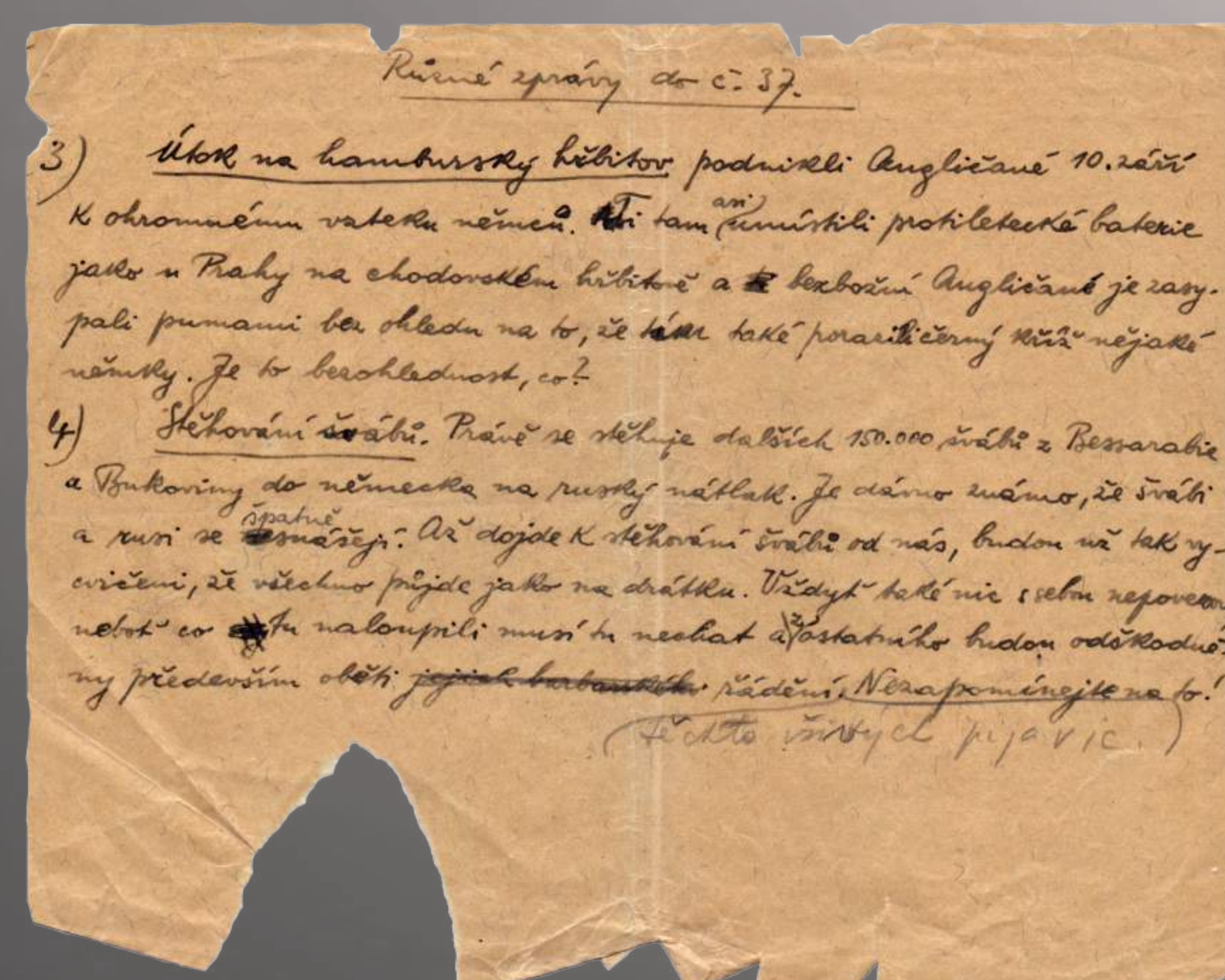
Dnes byla popravena Irena Bernášková z Prahy, kterou odsoudil Volksgerichtshof pro přípravu k velezradě a nadřezování nepříteli k trestu smrti a k trvalé ztrátě občanských čestných práv.

Berlin, dne 26. srpna 1942.

Originální rukopis článku pro č. 37 časopisu V boj

Originální rukopis článku pro č. 37 časopisu V boj

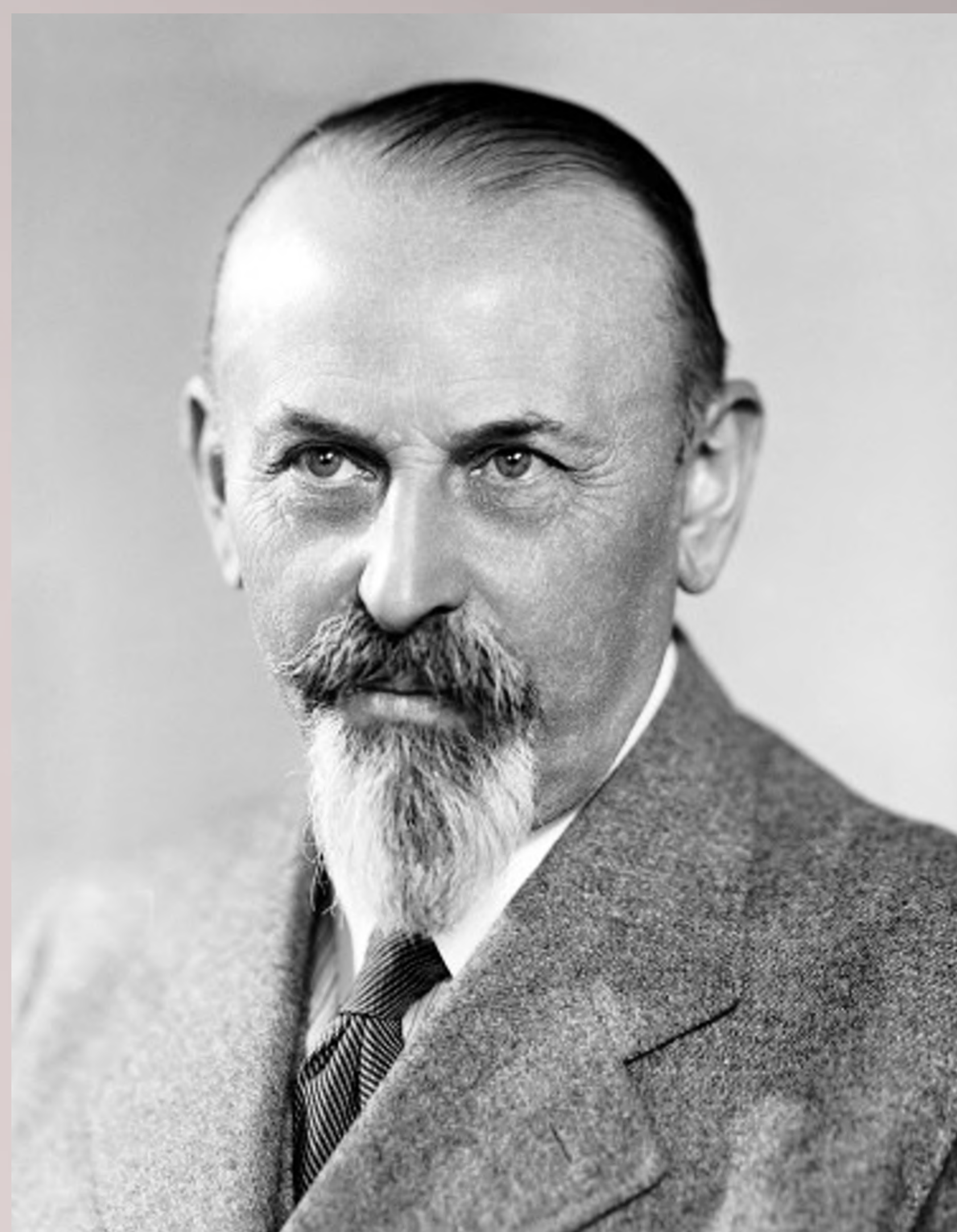
Der Oberreichsanwalt beim Volksgerichtshof.

Vyhlaška o popravě Ireny Bernáškové, Berlín, 26. srpen 1942

1939-1945
V TĚŽKÝCH ČASECH

POLITICKÉ ÚSTŘEDÍ

Politické ústředí (PÚ) představovalo vůbec první organizaci domácího protinacistického odboje. Vzniklo sloučením dvou paralelně působících uskupení kolem Prokopa Drtiny a Přemysla Šámala. Definitivně se ustavilo na počátku léta 1939. Do čela se mu postavil právě bývalý kancléř prezidentů Masaryka a Beneše, Přemysl Šámal. Cílem PÚ bylo shromažďovat informace politického charakteru a předávat je do zahraničí Edvardu Benešovi. V tomto ohledu sehrál zásadní roli docent Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy Vladimír Krajina, který na svém pracovišti v Botanickém ústavu (Na Slupi 433/16) zorganizoval nejprve „odposlechovou“ službu, která zaznamenávala zprávy zahraničního rozhlasu a posléze se stal hlavou nejen celého zpravodajství PÚ, ale později i Ústředního vedení odboje domácího. Na zapisování odposlechnutých zpráv se zprvu podíleli i Krajinovi studenti. Vladimír Krajina se záhy vypracoval na jednoho z nejvýznamnějších Benešových zpravodajců – až do svého zatčení v lednu 1943 participoval na odeslání cca 25 000 zpráv; za technickou stránku vysílání zodpovídali především „zapůjčení“ vojenští profesionálové. PÚ bylo gestapem rozbito v posledních šesti týdnech roku 1939. Jeho zbylí členové spoluzaložili na jaře 1940 zastřešující organizaci demokratického odboje – Ústřední vedení odboje domácího.

vedoucí činitel PÚ Přemysl Šámal

tajemník PÚ Vladimír Klecanda

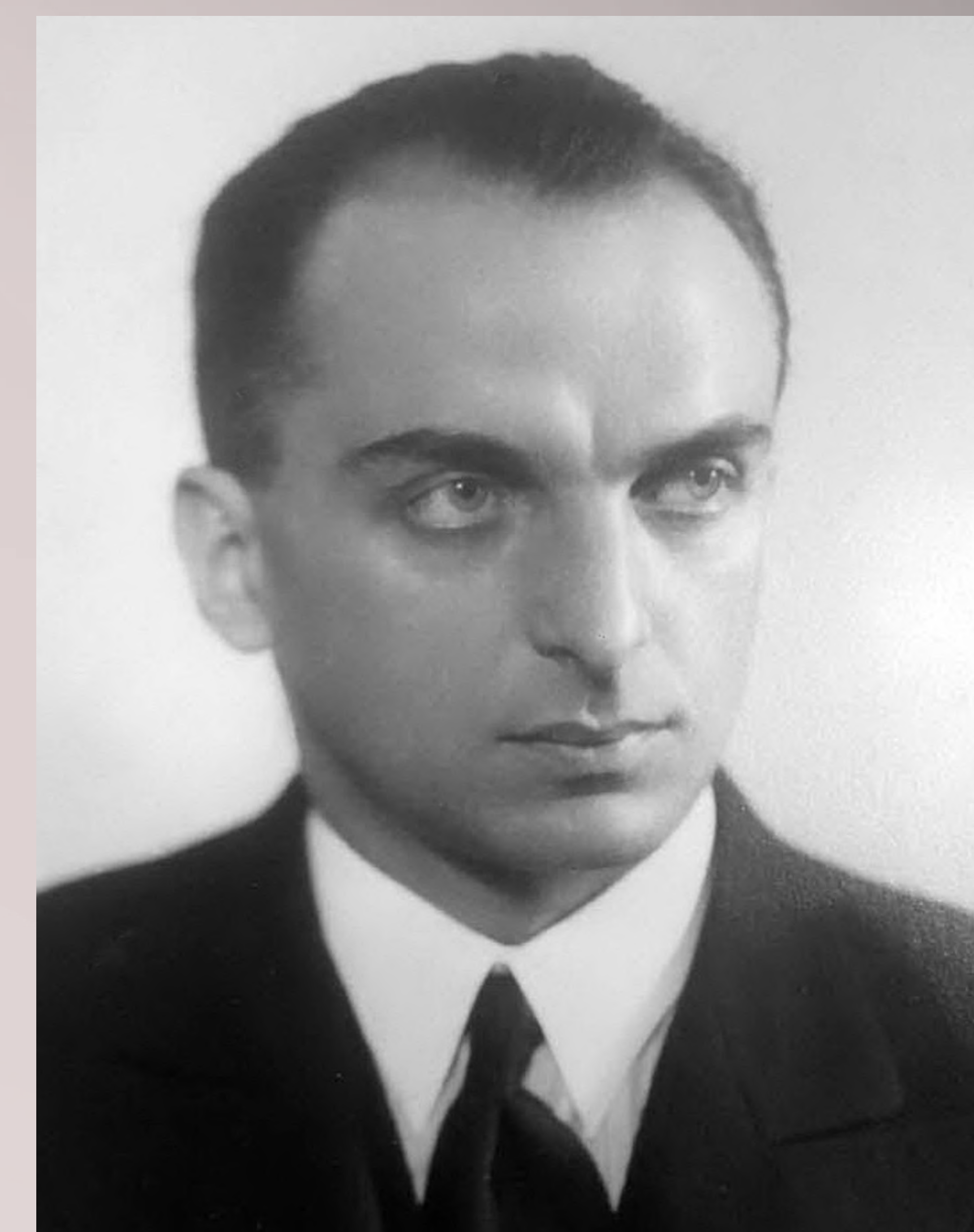
Prokop Drtina

Jan Jína

Ferdinand Richter

Ladislav Rašín

Ladislav K. Feierabend

Jaromír Nečas

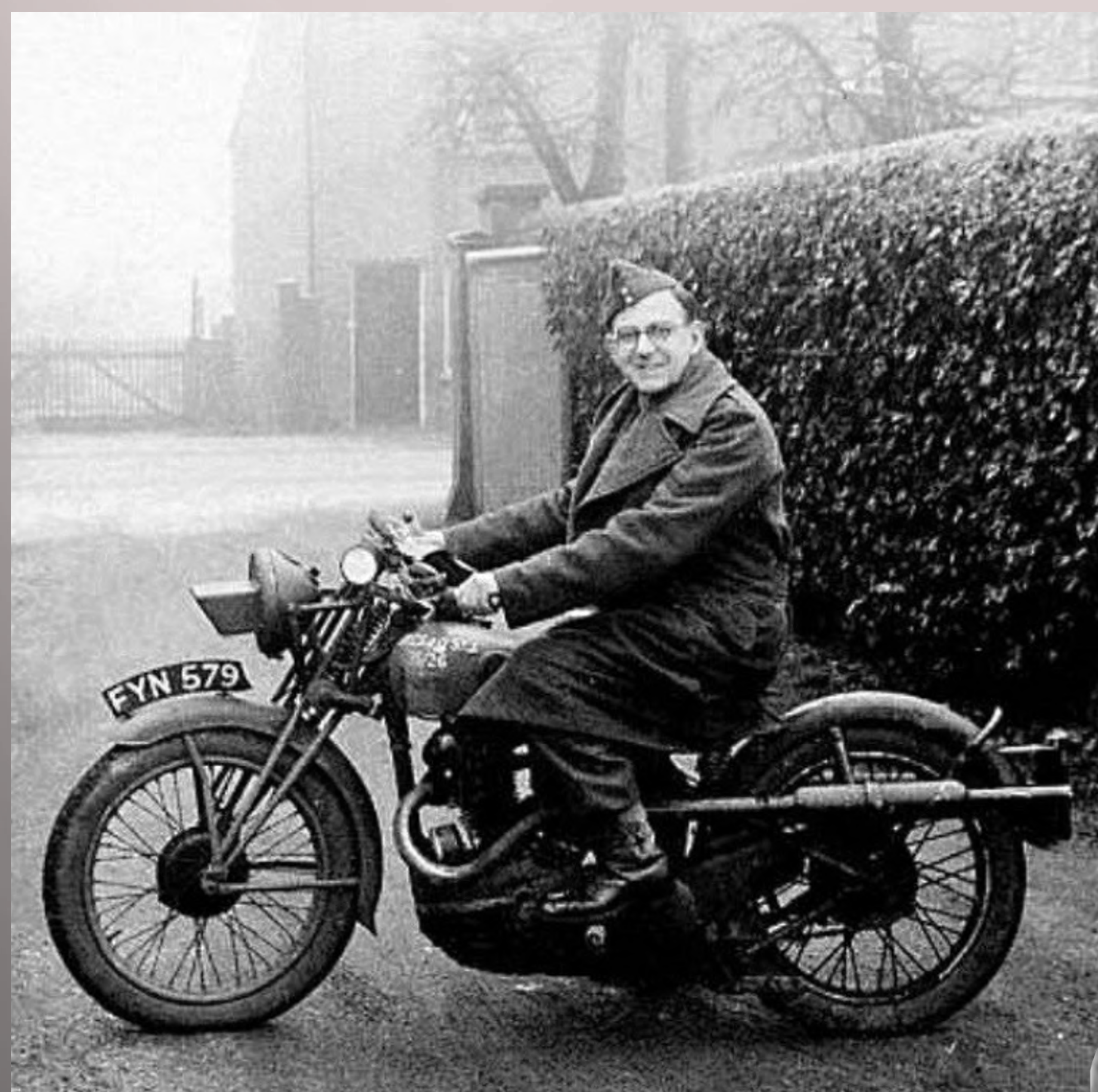
Vladimír Krajina

1939-1945
V TĚŽKÝCH ČASECH

ZÁCHRANNÁ OPERACE NICHOLASE WINTONA

Nicholas Winton, Londýn, konec 30. let 20. století

Zatímco ve Třetí říši bylo na počátku roku 1939 již dokonalé hnědé temno, Evropa na něj teprve čekala. Byli však tací, kteří čekat odmítli a pokusili se vlastními silami postavit zdánlivě neodvratnému osudu. K nepatrné hrstce členů Britského výboru pro uprchlíky z Československa patřil i nenápadný, devětadvacetiletý obrýlený bankovní úředník Nicholas Winton. Ten se v prosinci 1938 rozhodl, že pojedje na dovolenou do švýcarských Alp. Na žádost svého přítele Martina Blakea však zamířil do Prahy zachraňovat židovské děti. Toto rozhodnutí změnilo život nejen Wintonovi ale především „jeho“ dětem, které poslal na Britské ostrovy. Změnilo i vnímání prvních měsíců existence Protektorátu Čechy a Morava a jejich současnou interpretaci. První vlak odejel v předvečer okupace, 14. března 1939, poslední pak 2. srpna 1939. Na ostrovy se tak k náhradním rodinám dostalo 669 židovských dětí, které byly uchráněny před téměř jistou smrtí ve vyhlazovacích koncentračních táborech. V Talmudu se praví: „Každý, kdo zachrání jednu duši, je nahlížen, jako by zachránil celý svět.“ Přidržíme-li se tohoto tvrzení, pak zásluhu Nicholase Wintona o svět je třeba násobit číslem 669. Přesto o své roli v záchranné akci nehovořil, ve své skromnosti ji považoval za přirozenou. Nicholas Winton zemřel ve věku 104 let. Zatímco jiné duše prosí u nebeské brány nejvyššího klíčníka, sv. Petra, o vpuštění, 1. července 2015, kdy na nebesa vystoupala duše Nicholase Wintona, byla brána otevřena dokořán.

Nicholas Winton na svém oblíbeném motocyklu, Londýn, konec 30. let 20. století

Snímky prvních dětí připravených k odletu do Londýna, které pořídil Nicholas Winton v lednu 1939 na letišti v Praze-Ruzyni

Plzeňští Židé před odjezdem do ghetta Terezín, prosinec 1941

Dnes již ikonický snímek Nicholase Wintona jako pracovníka Britského výboru pro uprchlíky z Československa v náručí s malým chlapcem připraveným k odletu do Londýna, Letiště Praha-Ruzyně, leden 1939

Díky Nicholasi Wintonovi se takovéto selekce na rampě koncentračního tábora Osvětim nikdy nezúčastnilo 669 dětí, které vypravil do Velké Británie

Po návratu do Londýna sloužil Nicholas Winton u RAF jako řidič sanitky

1939-1945
V TĚŽKÝCH ČASECH

PETIČNÍ VÝBOR VĚRNÍ ZŮSTANEME

Název Petiční výbor Věrní zůstaneme (PVVZ) se vztahoval k manifestu „Věrní zůstaneme!“, který byl publikován 15. května 1938. Popud ke vzniku PVVZ jako odbojové organizace vyšel v létě 1939 ze sociálnědemokratických a národněsocialistických intelektuálních kruhů. Základnou se jim stal dům č. 34/7 v ulici Ve Pštrosce (nyní Anny Letenské). Vedení PVVZ tvořily dvě komise. Členy politické se stali Vojtěch Čížek, Jaroslav Čihák, Josef Fischer a Jaroslav Fukátko. V komisi organizační zasedali František Andršt, Karel J. Beneš, Karel Bondy, Jaroslav Čihák, Josef Friedl, Milada Horáková, Václav Housar, Wolfgang Jankovec, Josef Pešek, Alois Tomas, Bohumír Truksa, Václav Velínský, Otakar Wünsch a Václav Žižka. Cílem PVVZ bylo obnovení státní samostatnosti a nezávislosti, vybudování demokratické, socialistické republiky a redukce počtu Němců v ní. PVVZ vyžadoval revoluci, nikoliv restituci. Odmítal návrat k prvorepublikovému systému neomezené vlády politických stran, počítal nejen s radikální očistou veřejného života, ale i se zásadními reformami v hospodářské a sociální sféře. Na jaře 1940 se PVVZ stal jedním ze tří spoluzakladatelů Ústředního vedení odboje domácího. Do dějin odboje se PVVZ nicméně zapsal především jako tvůrce ideového programu „Za svobodu do nové Československé republiky“, který vypracoval ve spolupráci se zástupci Obrany národa v letech 1940–1941.

Anna Pollertová

Vojtěch Čížek, spiritus agens PVVZ

Jaroslav Fukátko

Gen. Jaroslav Čihák

Jaroslav Šimsa

Rudolf Mareš

Josef Fischer, čelný představitel PVVZ, spoluautor ideového programu PVVZ, resp. Ústředního vedení odboje domácího „Za svobodu do nové Československé republiky“

Wolfgang Jankovec, spoluautor ideového programu PVVZ, resp. Ústředního vedení odboje domácího „Za svobodu do nové Československé republiky“

Otakar Wünsch

ŘÍŠSKÝ MINISTR JOSEPH GOEBBELS

Říšský ministr lidové osvěty a propagandy Joseph Goebbels se mohl pyšnit zřejmě nejchytřejším mozkiem z celé NSDAP. Prvotřídní demagog a geniální propagandista, který nejprve NSDAP a později Říši vyhrál bez jediného výstřelu nejednu bitvu. Příkladem může být Mnichov, k němuž Joseph Goebbels vydláždil cestu za pouhého půl roku nemilosrdné kampaně, v níž svět přesvědčil o tom, že politický režim Československé republiky – poslední demokracie střední Evropy – je v podstatě zločinný. V roce 1943 nasměroval Třetí říši k totální válce, v roce 1944 zmařil v Berlíně po neúspěšném atentátu na Vůdce pokus o státní převrat, v roce 1945 se stal posledním říšským kancléřem v německých dějinách. Krátce poté nechal zavraždit svých šest dětí: Helgu, Hildu, Hellmuta, Holdu, Heddu a Heide. (Všechna jména začínala od „H“ – jako „Hitler“.) Prohlásil totiž, že život bez Vůdce nemá cenu. Vzápětí nato spáchal se svou manželkou sebevraždu. Ve svých denících opakovaně hlásal, že miluje Adolfa Hitlera. Tato láska mu – jako jednomu z mála původního kruhu věrných – vydržela až do smrti.

Třída Richarda Wagnera (nyní Wilsonova), Praha, 5. listopad 1940. Uvítání říšského ministra lidové osvěty a propagandy Josepha Goebbelse velícím důstojníkem čestné jednotky SS

Třída Richarda Wagnera (nyní Wilsonova), Praha, 5. listopad 1940. Přehlídka čestné jednotky SS říšským ministrem lidové osvěty a propagandy Josephem Goebblem. Po jeho pravici státní tajemník v Úřadu říšského protektora, SS-Gruppenführer Karl H. Frank

Říšský ministr lidové osvěty a propagandy Joseph Goebbels (vlevo), odjíždí v doprovodu státního tajemníka v Úřadu říšského protektora, SS-Gruppenführera Karla H. Franka do sídla krajského vedení NSDAP, Lichtenštejnského paláce na Kampě, třída Richarda Wagnera (nyní Wilsonova), Praha, 5. listopad 1940. Na sedadle vedle řidiče státní tajemník v Říšském ministerstvu lidové osvěty a propagandy SS-Oberführer Werner Naumann

Říšský ministr lidové osvěty a propagandy Joseph Goebbels, Vůdcův hlavní stan Vlčí doupe, léto 1942

Říšský ministr lidové osvěty a propagandy Joseph Goebbels při projevu, Černínský palác, Úřad říšského protektora (nyní Ministerstvo zahraničních věcí České republiky), Loretské náměstí, Praha, 5. listopad 1940

Příjezd říšského ministra lidové osvěty a propagandy Josepha Goebbelse. Hlavní nádraží, třída Richarda Wagnera (nyní Wilsonova), Praha, 5. listopad 1940

Hlavní nádraží, třída Richarda Wagnera (nyní Wilsonova), Praha, 5. listopad 1940. Říšského ministra lidové osvěty a propagandy Josepha Goebbelse vítá říšský komisař a župní vedoucí Župy Sudety Konrad Henlein. Vpravo státní tajemník v Úřadu říšského protektora, SS-Gruppenführer Karl H. Frank

Hlavní nádraží, třída Richarda Wagnera (nyní Wilsonova), Praha, 5. listopad 1940. Muži osobní ochrany říšského ministra lidové osvěty a propagandy Josepha Goebbelse

SANITNÍ VLAK – DAR PROTEKTORÁTU VŮDCI

Sanitní vlak č. 751,
Hlavní nádraží,
třída Richarda Wagnera
(nyní Wilsonova),
Praha, 19. duben 1942

V předvečer Dne narození Vůdce, 19. dubna 1942, odevzdal státní prezident Emil Hácha na Hlavním nádraží do rukou šéfa RSHA, zastupujícího říšského protektora SS-Obergruppenführera a generála policie Reinharda Heydricha „slavnostním způsobem“ – jako dar Vůdci – lazaretní vlak. Byl postaven „v rekordním čase“ v železničních dílnách v Praze-Bubnech. Tvořilo jej 28 vagonů; 20 lůžkových mohlo pojmout až 280 raněných. Zbýlých osm obsahovalo mj. operační sály, kuchyň nebo skladové a administrativní zázemí. Vlak, označený číslem 751, byl dlouhý 410 m a vážil 545 t.

Příjezd šéfa RSHA, zastupujícího říšského protektora SS-Obergruppenführera a generála policie Reinharda Heydricha na Hlavní nádraží, třída Richarda Wagnera (nyní Wilsonova), Praha, 19. duben 1942

V předvečer Dne narození Vůdce slavnostně předal státní prezident Emil Hácha (druhý zleva) do rukou šéfa RSHA, zastupujícího říšského protektora SS-Obergruppenführera a generála policie Reinharda Heydricha (uprostřed), sanitní vlak č. 751, Hlavní nádraží, třída Richarda Wagnera (nyní Wilsonova), Praha, 19. duben 1942. Zleva: předseda protektorátní vlády a ministr spravedlnosti Jaroslav Krejčí, ministr školství a vedoucí Úřadu lidové osvěty Emanuel Moravec (v zákrytu) a přednosta Kanceláře státního prezidenta Augustin A. Popelka. Za Heydrichem státní tajemník u říšského protektora, SS-Gruppenführer Karl H. Frank a zmocněnec říšské branné moci u říšského protektora, gen. Rudolf Toussaint

Slavnostní předání sanitního vlaku č. 751, Hlavní nádraží, třída Richarda Wagnera (nyní Wilsonova), Praha, 19. duben 1942. Zleva: vedoucí Oddělení III (Doprava) Úřadu říšského protektora a sekční šéf ministerstva dopravy, ministerský rada Walter Danco, šéf RSHA, zastupující říšský protektor SS-Obergruppenführer a generál policie Reinhard Heydrich, zmocněnec říšské branné moci u říšského protektora, gen. Rudolf Toussaint, velitel Zbraní SS v protektorátu, SS-Gruppenführer Karl von Treuenfeld (v zákrytu), ministr dopravy a techniky Jindřich Kamenický, státní tajemník u Úřadu říšského protektora, SS-Gruppenführer Karl H. Frank (v zákrytu) a státní prezident Emil Hácha

Sanitní vlak č. 751 při čerpání vody při zkušební jízdě, Kladno, duben 1942

V předvečer Dne narození Vůdce slavnostně předal státní prezident Emil Hácha (vlevo, otočen zády) do rukou šéfa RSHA, zastupujícího říšského protektora SS-Obergruppenführera a generála policie Reinharda Heydricha (uprostřed), sanitní vlak č. 751, Hlavní nádraží, třída Richarda Wagnera (nyní Wilsonova), Praha, 19. duben 1942. Po Heydrichově pravici státní tajemník u říšského protektora, SS-Gruppenführer Karl H. Frank, po levici zmocněnec říšské branné moci u říšského protektora, gen. Rudolf Toussaint

Slavnostní předání sanitního vlaku č. 751, Hlavní nádraží, třída Richarda Wagnera (nyní Wilsonova), Praha, 19. duben 1942. Prohlídka interiéru soupravy

1939-1945
V TĚŽKÝCH ČASECH

POHŘEB REINHARDA HEYDRICHA

Kolikrát zatajila Evropa dech kvůli jakékoli události v Čechách? Ve XX. století bychom je spočetli na prstech jedné ruky. Atentát na šéfa Hlavního úřadu říšské bezpečnosti, zastupujícího říšského protektora SS-Obergruppenführera a generála policie Reinharda Heydricha a pražská část jeho pohřbu k nim patřily bez sebemenších pochybností. Heydrich zemřel v ranních hodinách 4. června 1942 ve Všeobecné nemocnici hl. m. Prahy Na Bulovce. Dne 7. června 1942 byla rakev s jeho tělesnými ostatky vystavena na I. nádvoří Pražského hradu. Po skončení smuteční slavnosti byla naložena na dělovou lafetu a vezena přes Hradčanské náměstí, Nerudovu, Malostranské náměstí, Karlův most, Vltavské nábřeží (nyní Smetanovo nábřeží), třídu Viktoria (nyní Národní), Václavské náměstí a třídu Richarda Wagnera (nyní Wilsonova) na Hlavní nádraží. Odtud byla ve večerních hodinách vypravena na cestu do Berlína.

Katafalk s rakví šéfa RSHA, zastupujícího říšského protektora SS-Obergruppenführera a generála policie Reinharda Heydricha, I. nádvoří Pražského hradu, 7. červen 1942

Čelo pohřebního průvodu šéfa RSHA, zastupujícího říšského protektora SS-Obergruppenführera a generála policie Reinharda Heydricha, Vrchlického sady, Praha, 7. červen 1942

Před budovou Hlavního nádraží byla rakev šéfa RSHA, zastupujícího říšského protektora SS-Obergruppenführera a generála policie Reinharda Heydricha sňata z dělové lafety a následně přemístěna do smutečně vyzdobeného vagonu, třída Richarda Wagnera (nyní Wilsonova), Praha, 7. červen 1942

Hlavní nádraží, třída Richarda Wagnera (nyní Wilsonova), Praha, 7. červen 1942. V popředí zleva: říšský komisař a župní vedoucí Župy Sudety Konrad Henlein, šéf Pořádkové policie, zastupující říšský protektor SS-Obergruppenführer a generál policie Kurt Daluge, Heinz Heydrich a státní tajemník v Úřadu říšského protektora, SS-Gruppenführer Karl H. Frank

Hlavní nádraží, třída Richarda Wagnera (nyní Wilsonova), Praha, 7. červen 1942. Nakládání rakve šéfa RSHA, zastupujícího říšského protektora SS-Obergruppenführera a generála policie Reinharda Heydricha do vagonu

Rakev šéfa RSHA, zastupujícího říšského protektora SS-Obergruppenführera a generála policie Reinharda Heydricha ve vagonu zvláštního vlaku, který ji v doprovodu čestné stráže odvezl do Berlína, Hlavní nádraží, třída Richarda Wagnera (nyní Wilsonova), Praha, 7. červen 1942

Zprávu o smrti Reinharda Heydricha musely povinně přinést i specializované časopisy – např. Akvaristické listy, byť je krajně nepravděpodobné, že by zastupující říšský protektor měl k akvaristice jakýkoli vztah, Praha, červen 1942

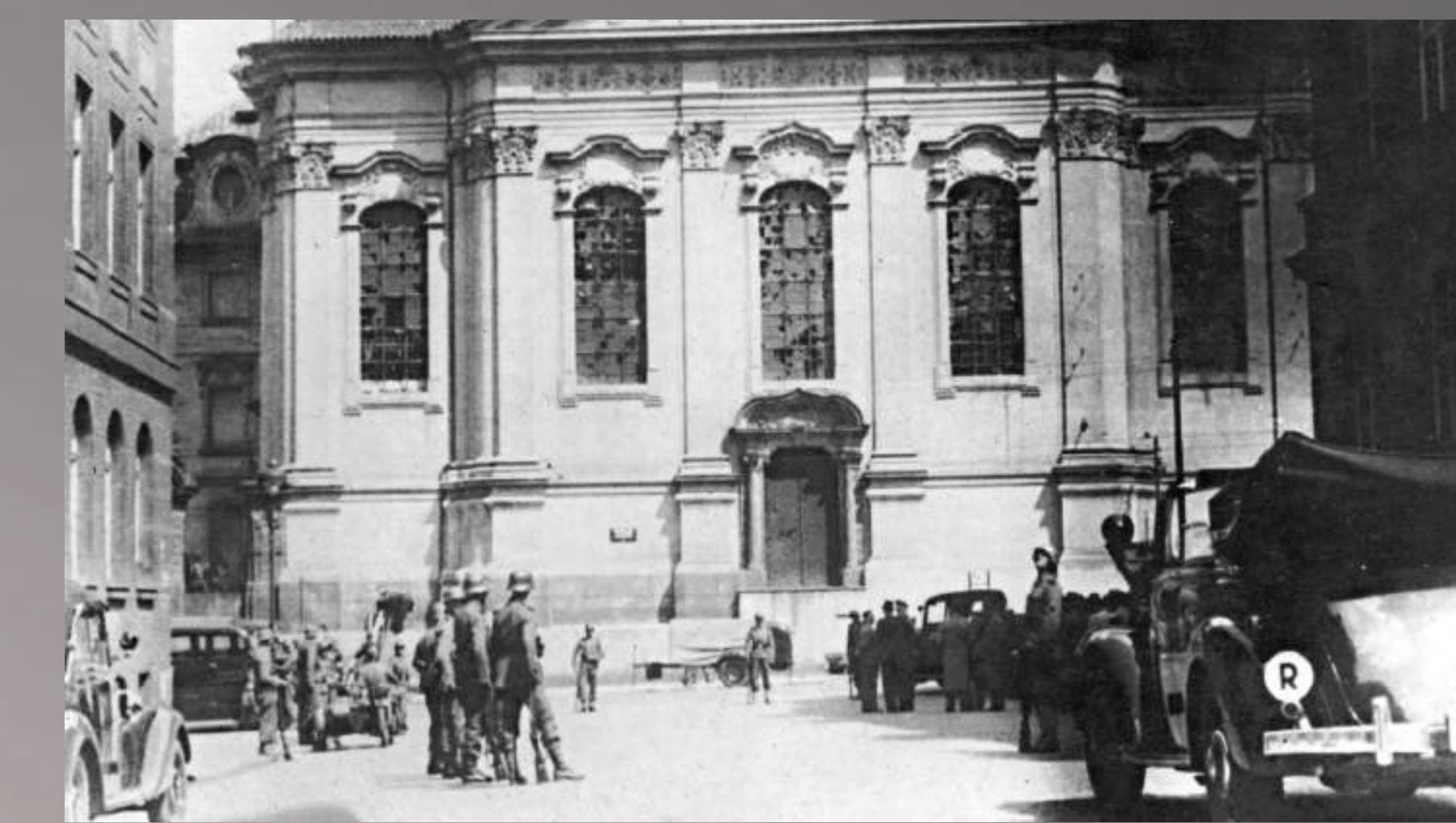
Titulní strana národní politiky, 5. červen 1942

1939 - 1945
V TĚŽKÝCH ČASECH

BOJ V KOSTELE SV. KARLA BOROMEJSKÉHO

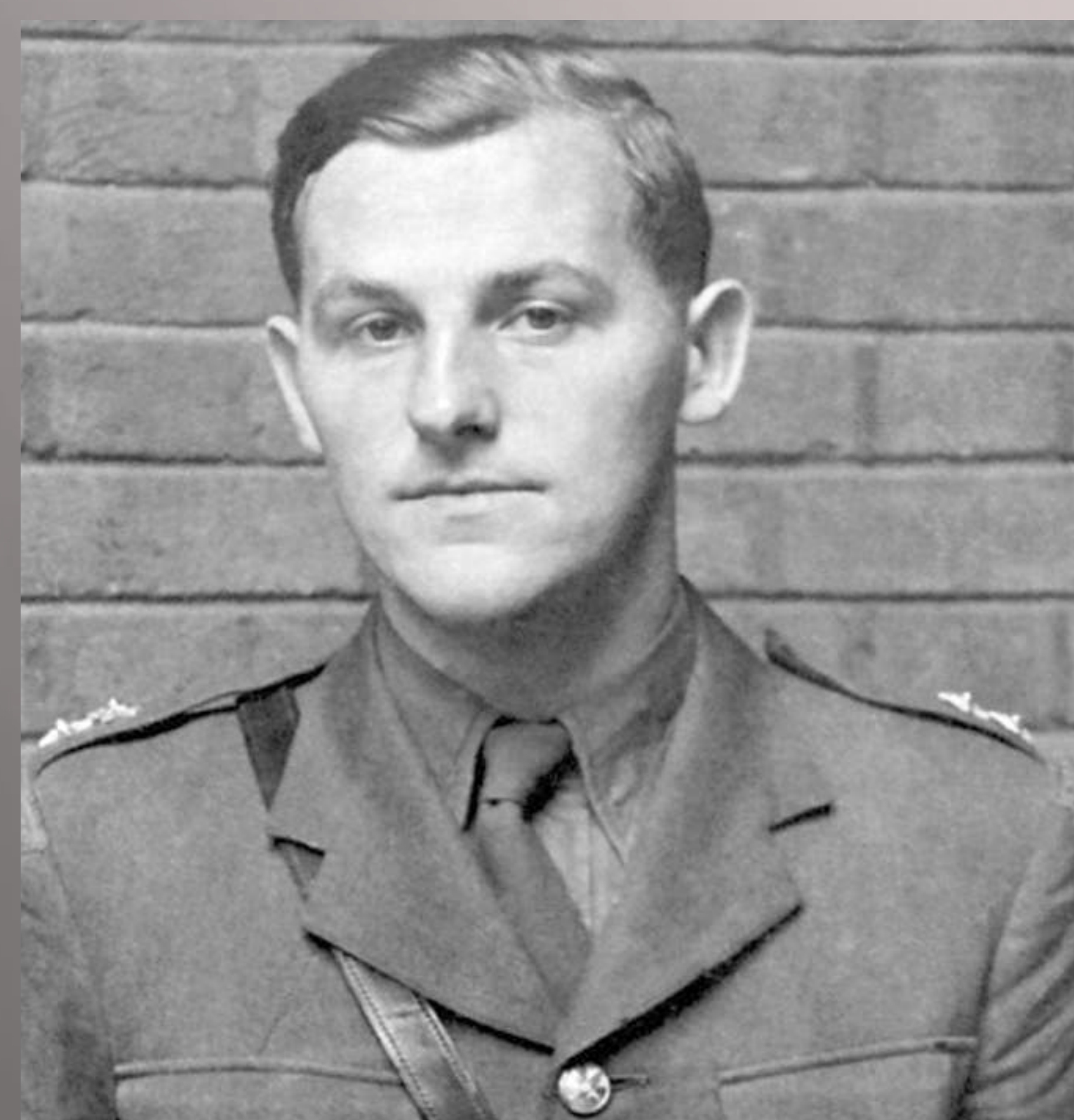
Anthropoid - představoval v pořadí třetí desant první vlny československých výsadků vyslaný do protektorátu z Velké Británie. Jeho poslání bylo specifické – teroristický útok; cílem atentátu se měl stát buď zastupující říšský protektor Reinhard Heydrich anebo státní tajemník v Úřadu říšského protektora Karl H. Frank. Šéf RSHA, SS-Obergruppenführer a generál policie Reinhard Heydrich, který 28. září 1941 dočasně nahradil říšského protektora Konstantina von Neuratha, se v protektorátu uvedl vlnou nebývalého teroru. K prvním obětem civilního výjimečného stavu patřili vysocí důstojníci bývalé československé armády, včetně generálů. Na tuto skutečnost reagovali vojenští představitelé československého londýnského exilu dle starozákonního přísloví „oko za oko, zub za zub“. O provedení atentátu na některého z vrcholných reprezentantů okupační moci bylo v Londýně rozhodnuto necelý týden po popravě představitelů Obrany národů, generálů Josefa Bílého a Huga Vojty, 3. října 1941. Za tímto účelem byla zformována výsadková skupina s krycím názvem Anthropoid, jejímž cílem bylo uskutečnit „sabotážní nebo teroristickou akci tak účinnou, aby měla patřičný ohlas jak doma, tak za hranicemi Československé republiky“. Velitelem Anthropoidu se stal Josef Gabčík, jehož doplnil Karel Svoboda. Toho však pro zranění při výcviku nahradil Jan Kubiš. Oba byli vybráni na základě dosažených výcvikových výsledků s přihlédnutím ke schopnostem projeveným ve speciálním kurzu. Pro svůj úkol byli vybaveni, mj. samopaly Sten, municí, plastickou trhavinou a součástkami pro zhotovení bomb a dalších výbušných systémů. K vysazení Anthropoidu došlo v ranních hodinách 29. prosince 1941 u Nehvizd u Prahy. Prakticky ihned po doskoku našla skupina zásadní podporu u členů odbojové organizace Obec sokolská v odboji. K atentátu na Reinharda Heydricha došlo za dramatických okolností 27. května 1942 v pražské Libni. Zastupující říšský protektor utrpěl smrtelné zranění. Oba příslušníci Anthropoidu se poté, spolu se členy dalších výsadkových skupin (Bioscop, Out Distance, Silver A, Tin) ukryli v kryptě pražského kostela sv. Karla Boromejského (nyní sv. Cyrila a Metoděje), kde 18. června 1942 podstoupili nerovný boj s mnohonásobnou přesilou příslušníků Zbraní SS a gestapa v němž všichni položili život.

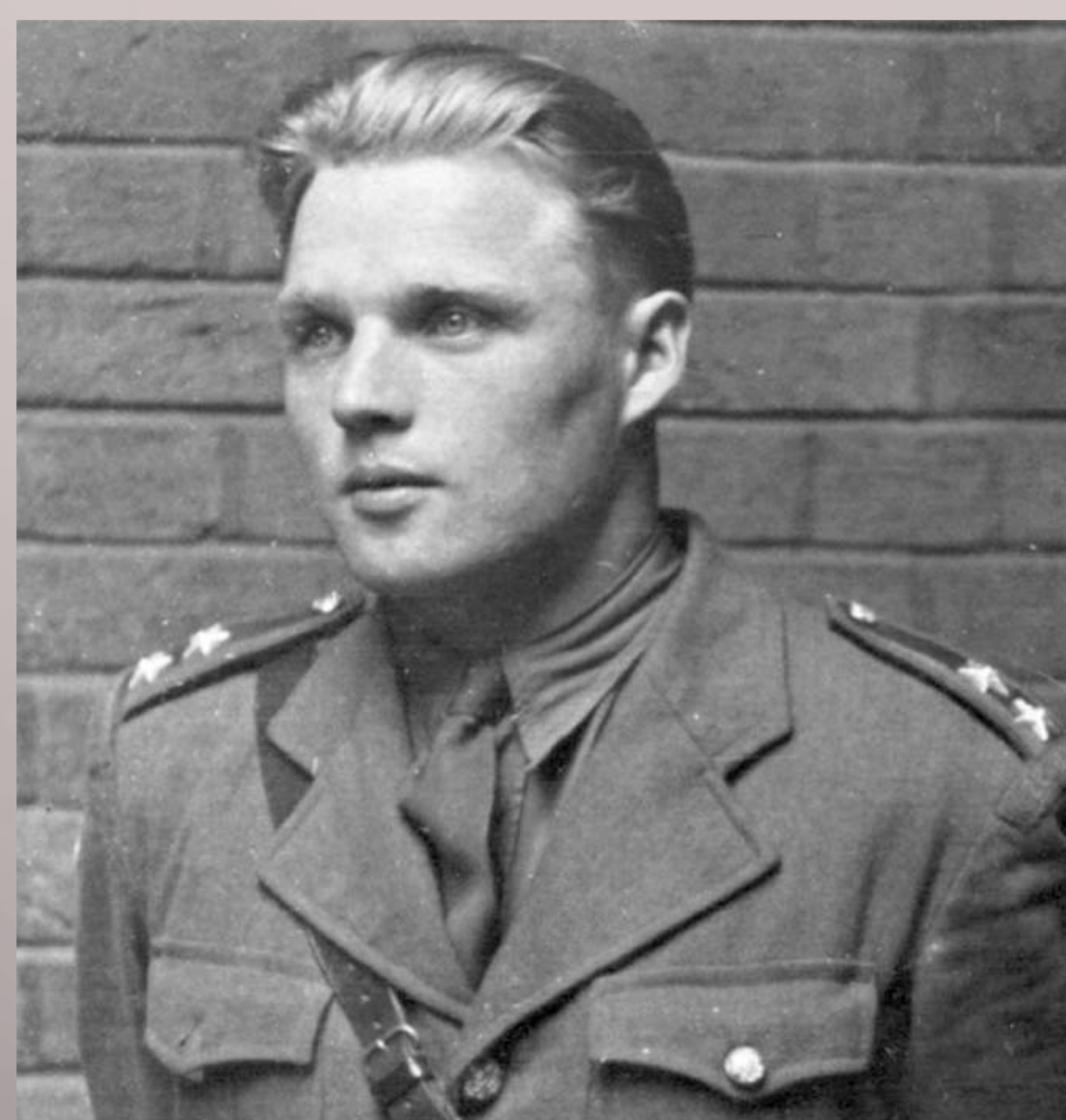
Následky dobývání kostela sv. Karla Boromejského (nyní kostel sv. Cyrila a Metoděje), Resselova, Praha, 18. červen 1942

Krev jednoho z obránců empory kostela sv. Karla Boromejského (nyní kostel sv. Cyrila a Metoděje), Resselova, Praha, 18. červen 1942

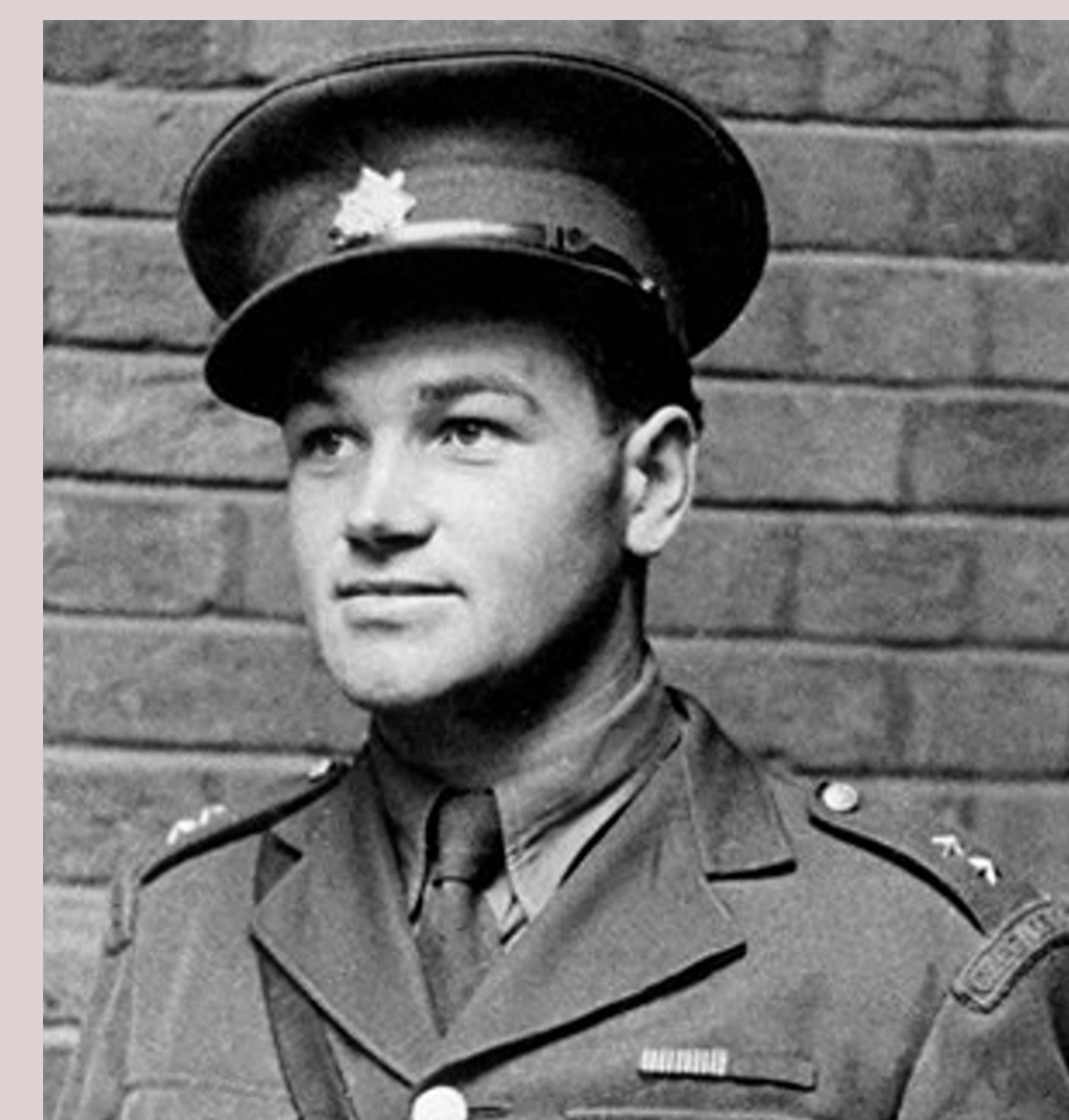
Adolf Opálka, desant Out Distance, Bayswater Road, Londýn, 1942

Josef Valčík, desant Silver A, Bayswater Road, Londýn, 1941

Josef Gabčík, desant Anthropoid, Bayswater Road, Londýn, 1941

Jan Kubiš, desant Anthropoid, Bayswater Road, Londýn, 1941

Jan Hrubý, desant Bioscop, Bayswater Road, Londýn, 1942

Jaroslav Švarc, desant Tin, Bayswater Road, Londýn, 1942

Josef Bublík, desant Bioscop, Bayswater Road, Londýn, 1942

Šéf Pořádkové policie, zastupující říšský protektor SS-Obergruppenführer a generál policie Kurt Daluge (uprostřed) vyznamenává vybrané příslušníky Zbraní SS, kteří se zúčastnili boje s československými parašutisty v kostele sv. Karla Boromejského (nyní kostel sv. Cyrila a Metoděje), Úřad říšského protektora (nyní Ministerstvo zahraničních věcí ČR), Černínský palác, Praha, 21. srpen 1942. Vlevo státní tajemník v Úřadu říšského protektora, SS-Gruppenführer Karl H. Frank. Zbývá dodat, že boj trval sedm hodin a proti sedmi československým vojákům se postavilo na 800 příslušníků Zbraní SS a gestapa. Větší nepoměr známe snad jen z boje Sparťanů s Peršany u Thermopyl

„Vrazi pod kostelní klenbou“ první strana Večerního Českého slova, 20. červen 1942

1939 - 1945
V TĚŽKÝCH ČASECH

LÉON DEGRELLE

Nakladatelství Orbis na Schwerinově třídě (nyní Vinohradská) navštívil dne 11. prosince 1944 belgický nacionální socialista SS-Sturmbannführer Léon Degrelle, velitel 28. dobrovolnické divize pancéřových granátníků SS Wallonien. Z Degrelle, který byl mj. vyznamenán Rytířským křížem Železného kříže s dubovými ratolestmi, Německým křížem ve zlatě a Zlatou sponou za boj zblízka, udělala nacionálněsocialistická propaganda symbol boje Evropanů proti bolševismu a jednoho z nejznámějších představitelů Zbraní SS. Ačkoliv se stal nositelem největšího počtu vyznamenání z řad cizinců, nejvíce si cenil Hitlerových slov, která mu Vůdce řekl při dekorování Rytířským křížem Železného kříže. Hitler, který vždy šetřil superlativy, mu dlouze tiskl ruku, když vyslovil jedinou krátkou větu: „Kdybch měl syna, chtěl bych, aby byl jako Vy.“

SS-Sturmbannführer Léon Degrelle, velitel 28. dobrovolnické divize pancéřových granátníků SS Wallonien poté, co z rukou Adolfa Hitlera obdržel dubové listy k Rytířskému kříži Železného kříže, Vůdcův hlavní stan Vlčí doupe, listopad 1944

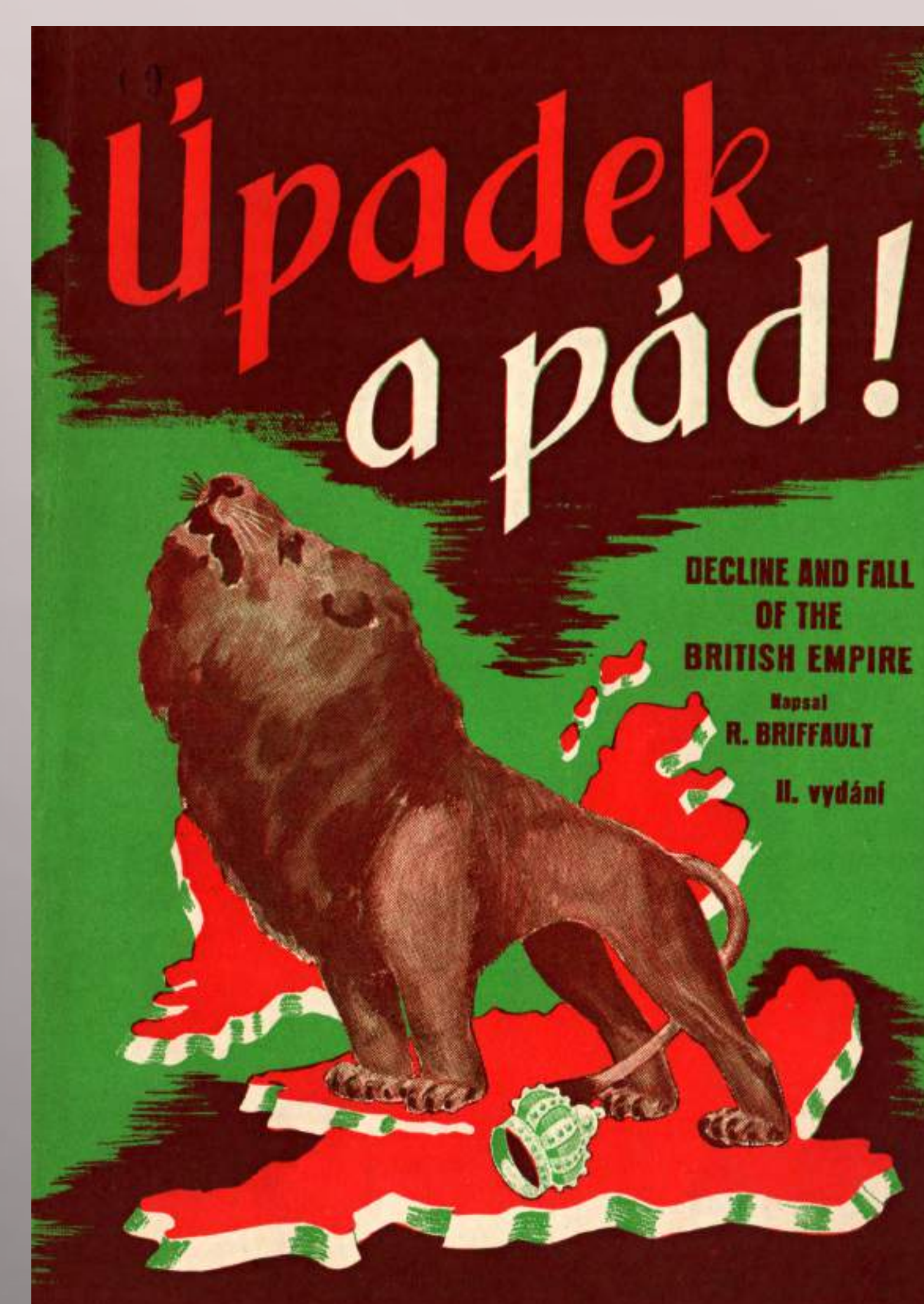
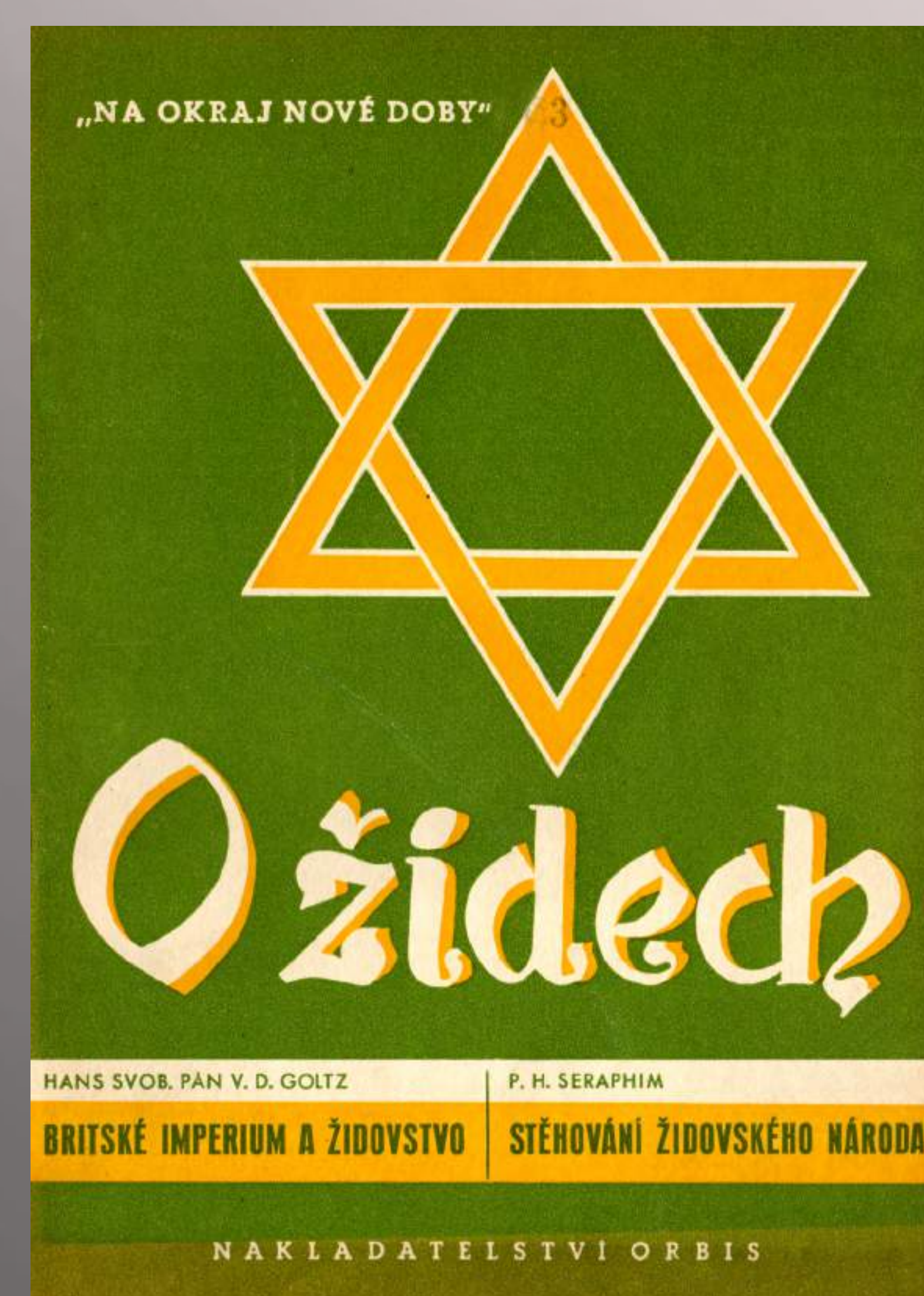
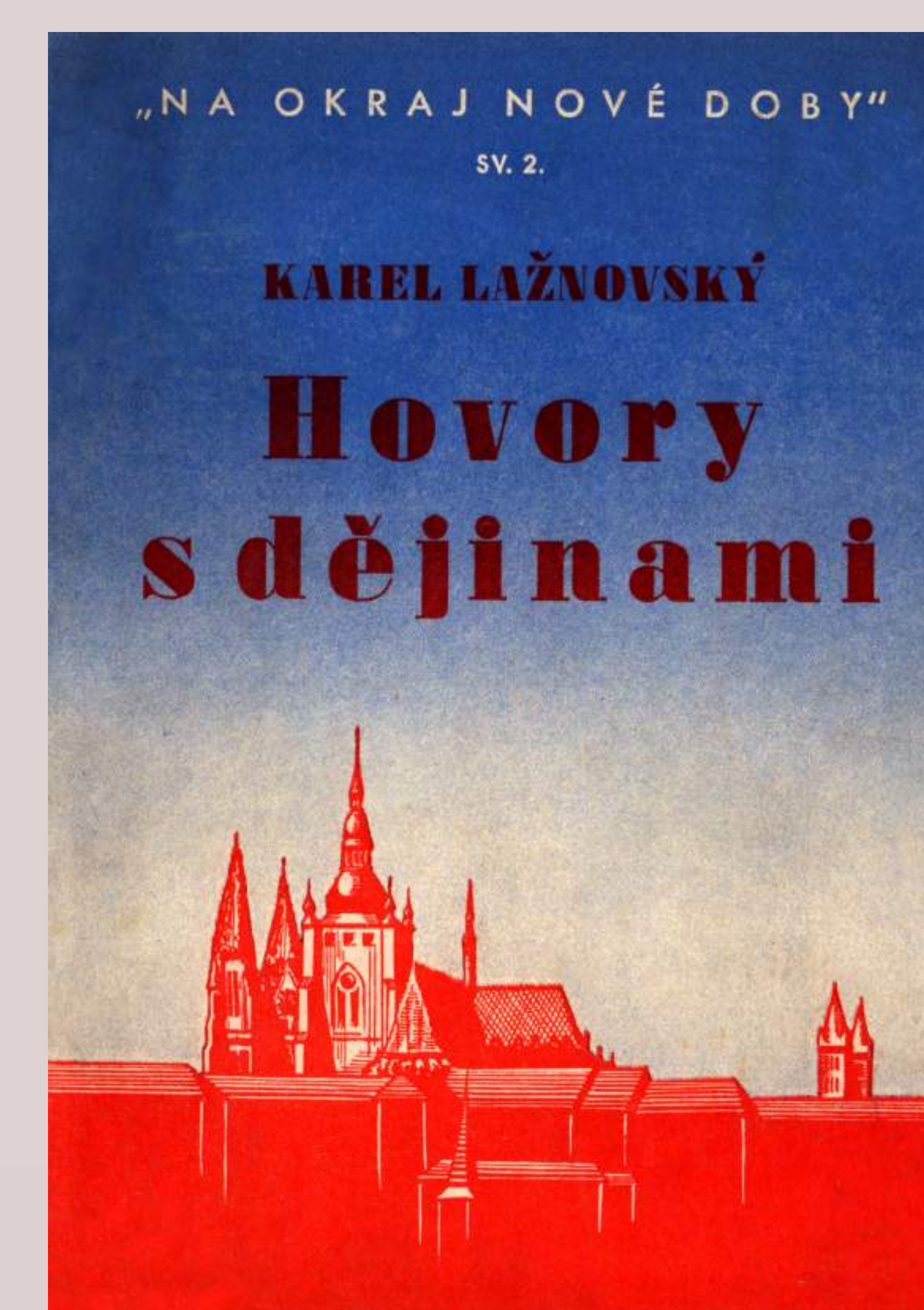
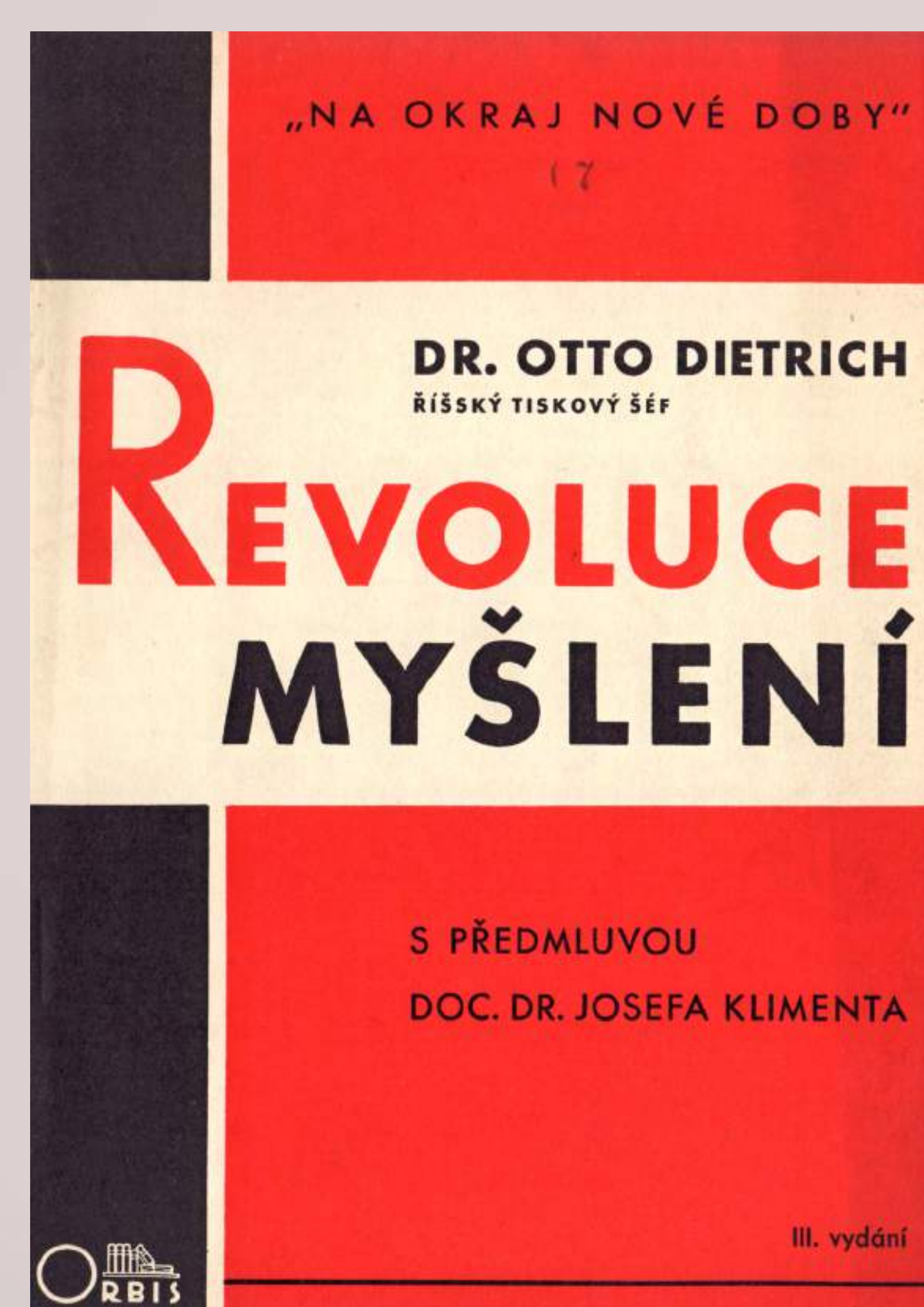
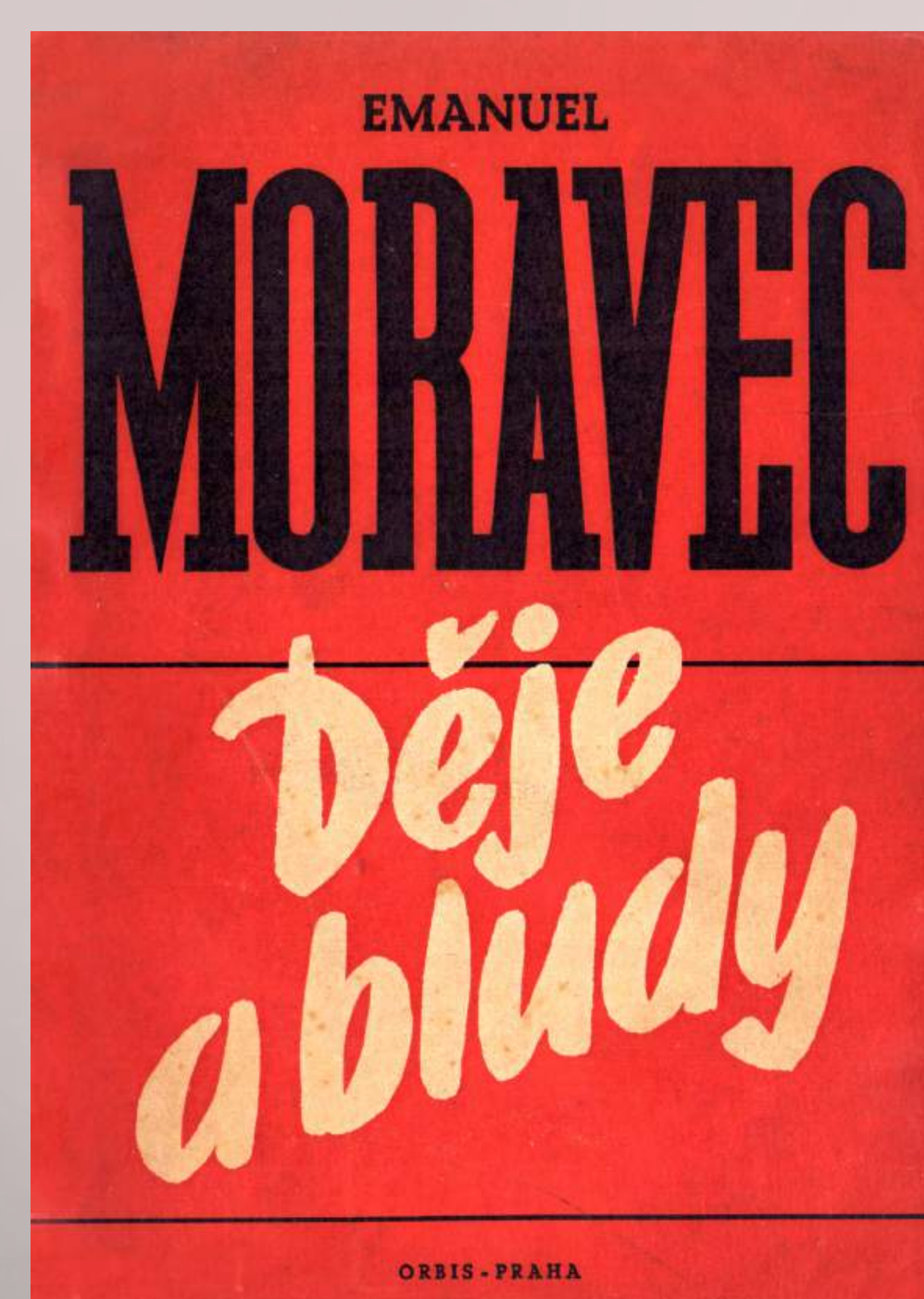
Schwerinova (nyní Vinohradská), Praha, 11. prosinec 1944. Před vstupem do nakladatelství Orbis. SS-Sturmbannführer Léon Degrelle (uprostřed) v doprovodu ředitele Orbisu Franze F. Rudela (vpravo) a svého pobočníka

SS-Sturmbannführer Léon Degrelle při prohlídce produkce nakladatelství Orbis. Vpravo ředitel Orbisu Franz F. Rudel, Schwerinova (nyní Vinohradská), Praha, 11. prosinec 1944

SS-Sturmbannführer Léon Degrelle při prohlídce nakladatelství Orbis. Druhý zprava ředitel Orbisu Franz F. Rudel, Schwerinova (nyní Vinohradská), Praha, 11. prosinec 1944

NÁLET NA PRAHU

Ve středu 14. února panovalo nad západní Evropou mimořádně nepříznivé počasí, charakterizované souvislou vrstvou nízké oblačnosti a silným větrem. Let ve formaci byl proto podstatně ztížen. Ani tato skutečnost však neodradila americkou 8. leteckou armádu, startující z Britských ostrovů, od dalších útoků na cíle v Říši. Hlavní svaz bombardérů B-17 směřoval nad Drážďany. Vedle klimatických podmínek představovala nejpodstatnější důvod, proč se 62 letounů oddělilo od hlavního proudu, porucha na radaru hlavního radarového operátora. Letouny se nad Prahu dostaly po ose jihozápad-severovýchod ve třech vlnách v čase 12,28 – 12,33 hod. Nejpostiženějším se stal pravý břeh Vltavy, kde pumy dopadly v pásu od Mozartova mostu (nyní Palackého most) k Riegrovým sadům a Floře.

Vzhled kostela Panny Marie v benediktinském opatství Na Slovanech – jeden ze symbolů této části Prahy od dob císaře a krále Karla IV. – změnilo bombardování ze 14. února 1945 k nepoznání

Dohašování interiéru kostela Panny Marie, sv. Jeronýma a slovanských patronů v benediktinském opatství Na Slovanech

Benediktinské opatství Na Slovanech

Pobořená klenba kostela Panny Marie v benediktinském opatství Na Slovanech

Interiér kostela Panny Marie v benediktinském opatství Na Slovanech

Podskalská (nyní Gorazdova)

Ve Vyšehradské zničila puma nejen vozovku, ale i vodovodní řad

Karlovo náměstí, bývalá jezuitská kolej u sv. Ignáce

Jeden z nejsymboličtějších snímků z bombardování Prahy 14. února 1945. Jeho tragika spočívá i ve skutečnosti, že do konce války zbývalo pouhých 11 týdnů

NÁLET NA PRAHU

Epicentrem náletu se staly Vinohrady. Celkem bylo svrženo 152,5 tun pum. Bezprostřední ztráty činily 413 mrtvých, 1455 raněných a 88 neznámých. Poválečná statistika uvádí 701 mrtvých a 1184 raněných. Zcela zničeno bylo 93 domů, 88 utrpělo velmi těžké poškození, 168 bylo těžce poškozeno a 2 351 bylo poškozeno lehce. Zkázu pražské historické architektury reprezentovalo benediktinské opatství Na Slovanech (areál Emauzy). Obě věže chrámu Panny Marie, sv. Jeronýma a slovanských patronů vyhořely, severní věž se zřítila a klenba kostela se propadla. Vyhořel rovněž i celý interiér, včetně oltářů a varhan. V křížové chodbě byla zničena plná třetina původních fresek ze 14. století. Řada dalších domů vyhořela z prostého nedostatku hasičů a hasební techniky, neboť velká část pražských hasičů byla téhož dne ráno odeslána na pomoc hořícím Drážďanům.

Pohled do hlavní lodi kostela sv. Ignáce, kam byla bezprostředně po náletu soustřeďována těla zahynulých, Karlovo náměstí, Praha 14. únor 1945

Rumunská

Slezská

Nároží Slezské a Sázavské

Synagoga v Sázavské. Její ruiny symbolicky dokreslovaly osud pražské židovské populace. Protektorát přežilo pouze 6 % jejích příslušníků

Zbytky synagogy v Sázavské

Zbytky synagogy v Sázavské

Schwerinova (nyní Vinohradská). Poničená tramvajová souprava č. 11 zhruba 50 metrů pod Vinohradskou tržnicí. Byla opravena a následně sloužila až do počátku 70. let 20. století

Schwerinova (nyní Vinohradská)

Členové Kuratoria pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, kteří byli nasazeni při odstraňování následků bombardování. Přestávka na polévku, Karlovo náměstí, Praha, únor 1945

Členové Kuratoria pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, kteří byli nasazeni při odstraňování následků bombardování, Karlovo náměstí, Praha, únor 1945. Jaro je za dveřmi a Třetí říše mele z posledního – přirozený optimismus mládí vykreslil úsměvy na tváři i této válkou zasažené generaci

1939 - 1945
V TĚŽKÝCH ČASECH

POHŘEB OBĚTÍ NÁLETU

Velká smuteční slavnost za české oběti bombardování se konala 18. února 1945 za přítomnosti členů protektorátní vlády na Říšském náměstí (nyní náměstí Míru). Atmosféru hojně navštíveného rozloučení na líčil denní tisk takto: „Prostranství před chrámovými schody skýtá nevýslovně smutný, bolestný pohled na řady 150 prostých, dřevěných rakví, seřaděných vedle sebe na širokých stupních, potažených černým flórem, lemovaných zelení. Tělesné pozůstatky části obětí tragické pražské Popeleční středy symbolisují na tomto místě všechny ty ostatní dosud nezjištěné a nevyproštěné z trosk někdejších obydlí. Před nimi plane osm pochodní v rukou mužů Kuratoria ve stejnokrojích, zrovna tak jako nahoře na schodech chrámu, po stranách stojí čestnou stráž mladí mužové pomocných čet, obráceni k rakvím... Všude bolest a stesk, slzy v očích dojatých davů...“ Posledních 23 obětí náletu ze 14. února 1945 bylo objeveno až počátkem 70. let 20. století.

Průčelí kostela sv. Ludmily, Říšské náměstí (nyní náměstí Míru), Praha, 18. únor 1945. Pohřeb českých obětí náletu

Pohled na rakve na prostranství před kostelem sv. Ludmily z věžního ochozu, Říšské náměstí (nyní náměstí Míru), Praha, 18. únor 1945

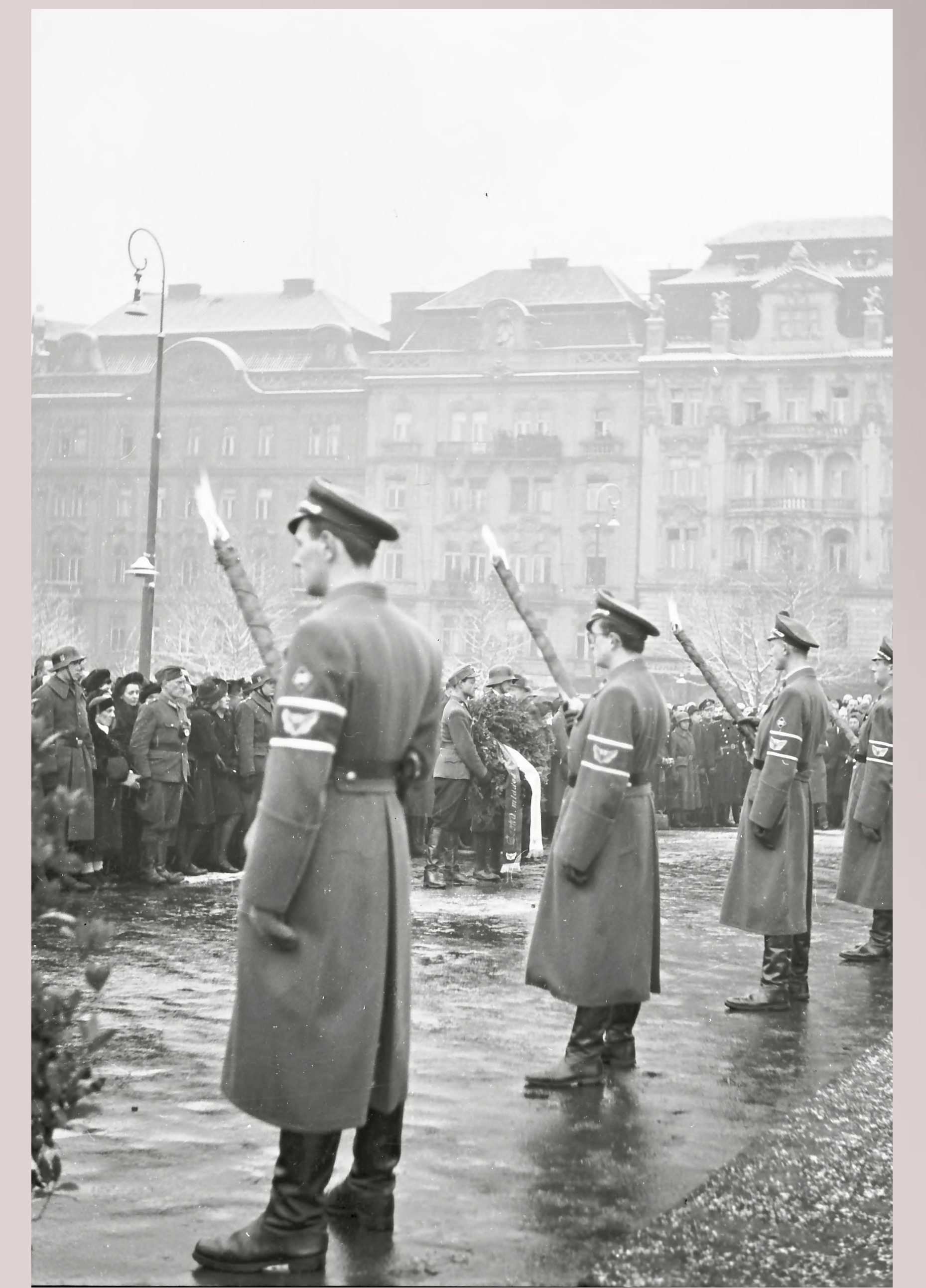
Pohřeb českých obětí náletu, prostranství před kostelem sv. Ludmily, Říšské náměstí (nyní náměstí Míru), Praha, 18. únor 1945

Pohřeb českých obětí náletu, Říšské náměstí (nyní náměstí Míru), Praha, 18. únor 1945

Vedoucí Kuratoria pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, pohřeb českých obětí náletu, Říšské náměstí (nyní náměstí Míru), Praha, 18. únor 1945

Pohřeb českých obětí náletu, Říšské náměstí (nyní náměstí Míru), Praha, 18. únor 1945. Uprostřed generální referent Kuratoria pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě František Teuner

Pohřbu českých obětí se účastnili i členové protektorátní vlády. Zleva: ministr hospodářství a práce SS-Brigadeführer Walter Bertsch, předseda protektorátní vlády a ministr vnitra Richard Bienert, primátor hl. m. Prahy Alois Říha, ministr zemědělství Adolf Hrubý a ministr financí Josef Kalfus, Říšské náměstí (nyní náměstí Míru), Praha, 18. únor 1945

Pohřeb českých obětí náletu, prostranství před kostelem sv. Ludmily, Říšské náměstí (nyní náměstí Míru), Praha, 18. únor 1945. Provizorně zalepená okna na budově dnešního Úřadu Městské části Praha 2 ukazují bezprostřední následky tlakových vln po bombardování

1939-1945
V TĚŽKÝCH ČASECH

ÚSTAV SOUDNÍHO LÉKAŘSTVÍ A KRIMINALISTIKY

K atentátu na Reinharda Heydricha došlo za dramatických okolností 27. května 1942 v pražské Libni. Zastupující říšský protektor utrpěl smrtelné zranění. Oba příslušníci Anthropoidu se poté, spolu se členy dalších výsadkových skupin (Bioscop, Out Distance, Silver A, Tin) ukryli v kryptě pražského kostela sv. Karla Boromejského (nyní sv. Cyrila a Metoděje), kde 18. června 1942 podstoupili nerovný boj s mnohonásobnou přesilou příslušníků Zbraní SS a gestapa. Jan Kubiš byl smrtelně raněn při obraně kůru kostela, zemřel po převozu do lazaretu SS v Praze-Podolí. Josef Gabčík si po několikahodinovém odporu, stejně jako ostatní parašutisté ukrytí v kryptě, nechal poslední střelu pro sebe. Jejich mrtvá těla byla pitvána v Ústavu soudního lékařství a kriminalistiky Německé Karlovy univerzity v Praze prof. Güntherem Weyrichem a dr. Wilhelmem Steffelem, poté dekapitována a vhozena do jednoho z šachtových hrobů hřbitova v Praze-Žabovřesce. Hlavy Gabčíka a Kubiše, uchovávané v konzervačním roztoku i lebky ostatních parašutistů, odvezl v dubnu 1945 prof. Günther Weyrich do Rakouska; jejich další osud není znám.

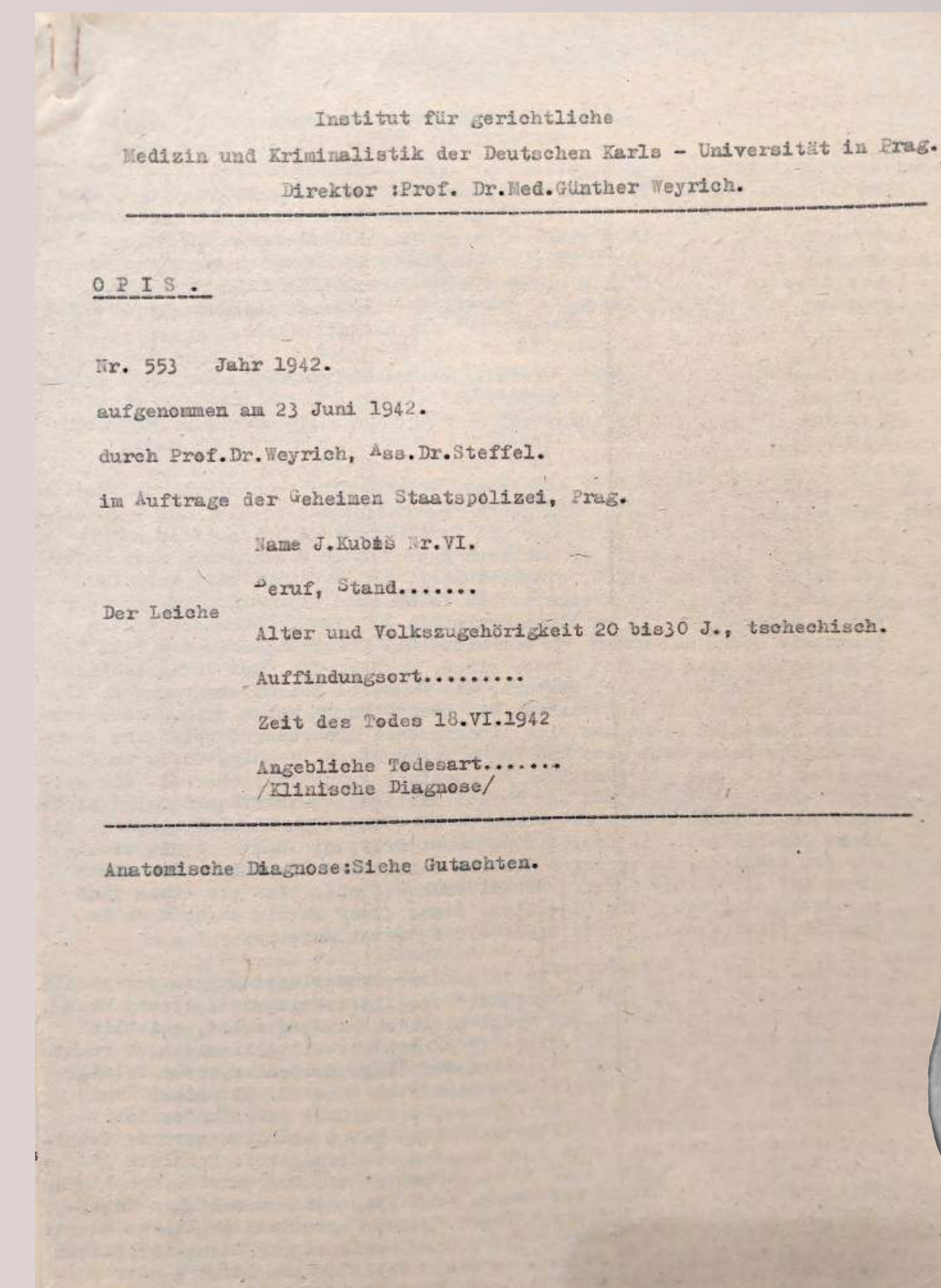
Lebky parašutistů Jaroslava Švarce a Josefa Bublíka

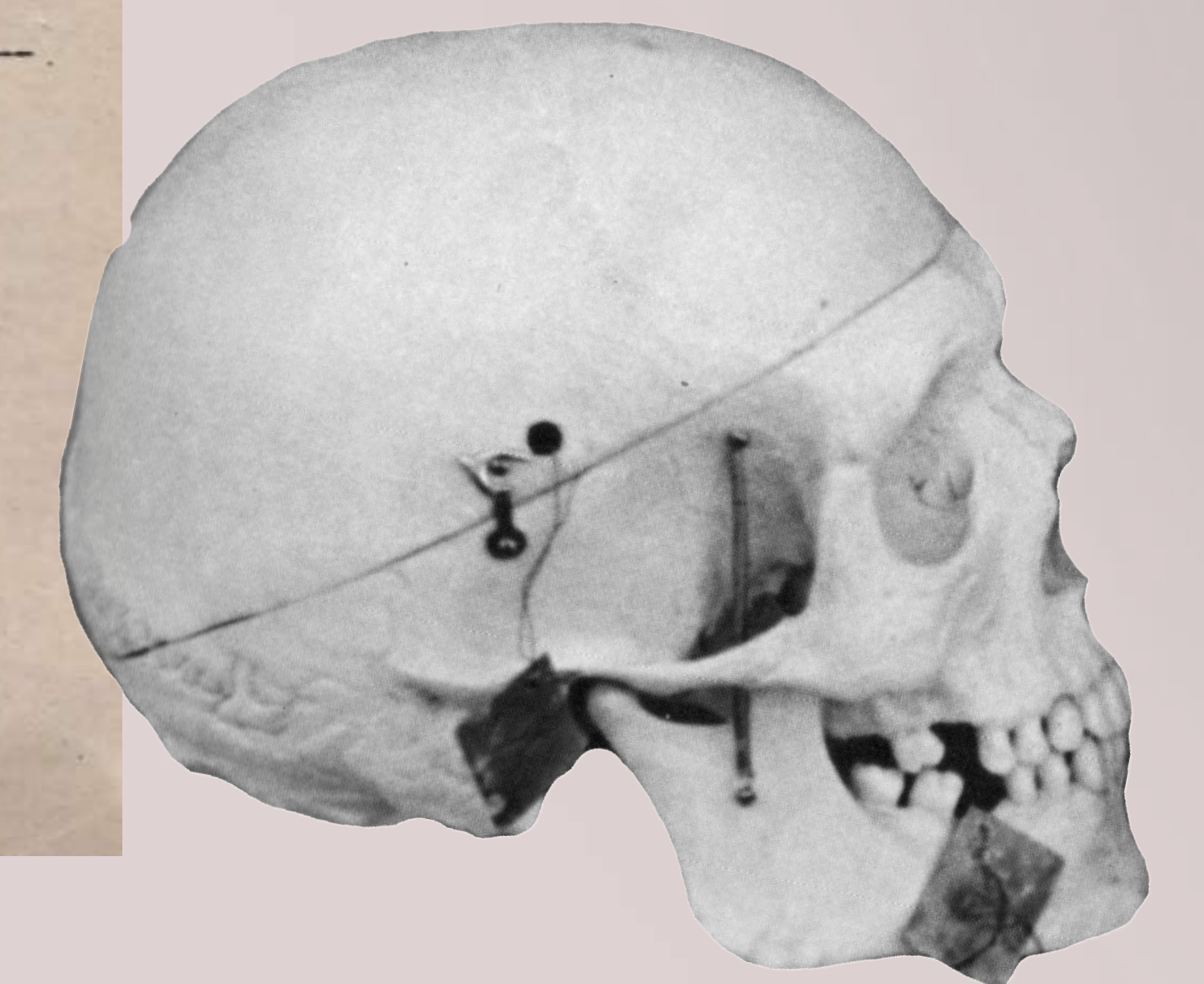
Ústav soudního lékařství a kriminalistiky Německé Karlovy univerzity v Praze, Studničkova 2039/4

Prof. MUDr. Günther Weyrich

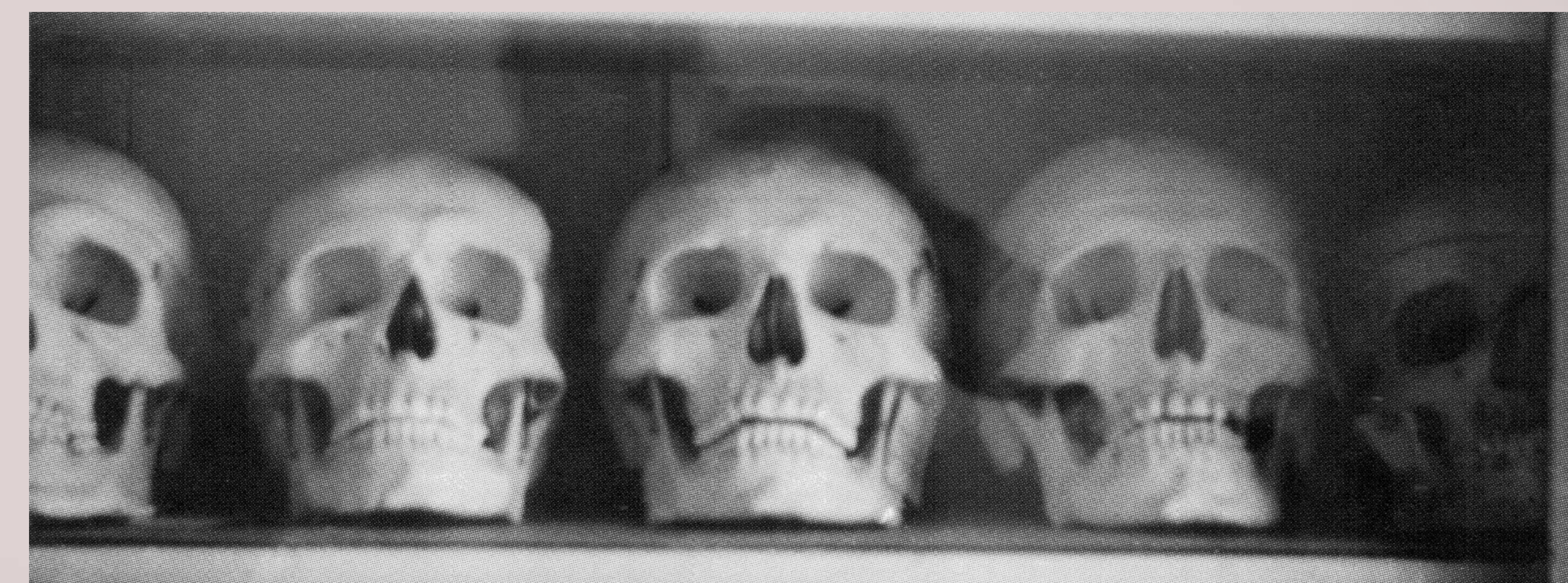
Opis první stránky pitevního protokolu Jana Kubiše, Praha, 23. červen 1942

MUDr. Wilhelm Steffel při pítvě, vpravo zřízenec František Vyhna. Ústav soudního lékařství a kriminalistiky Německé Karlovy univerzity v Praze, Studničkova, léto 1942

MUDr. Wilhelm Steffel

Lebky parašutistů (tzv. osteologické preparáty) vystavené ve vitrině Malé pitevny Ústavu soudního lékařství a kriminalistiky Německé Karlovy univerzity v Praze, Studničkova, 1942. Zleva: Jaroslav Švarc, Adolf Opálka, Josef Bublík, Josef Valčík a Jan Hrubý

1939-1945
V TĚŽKÝCH ČASECH

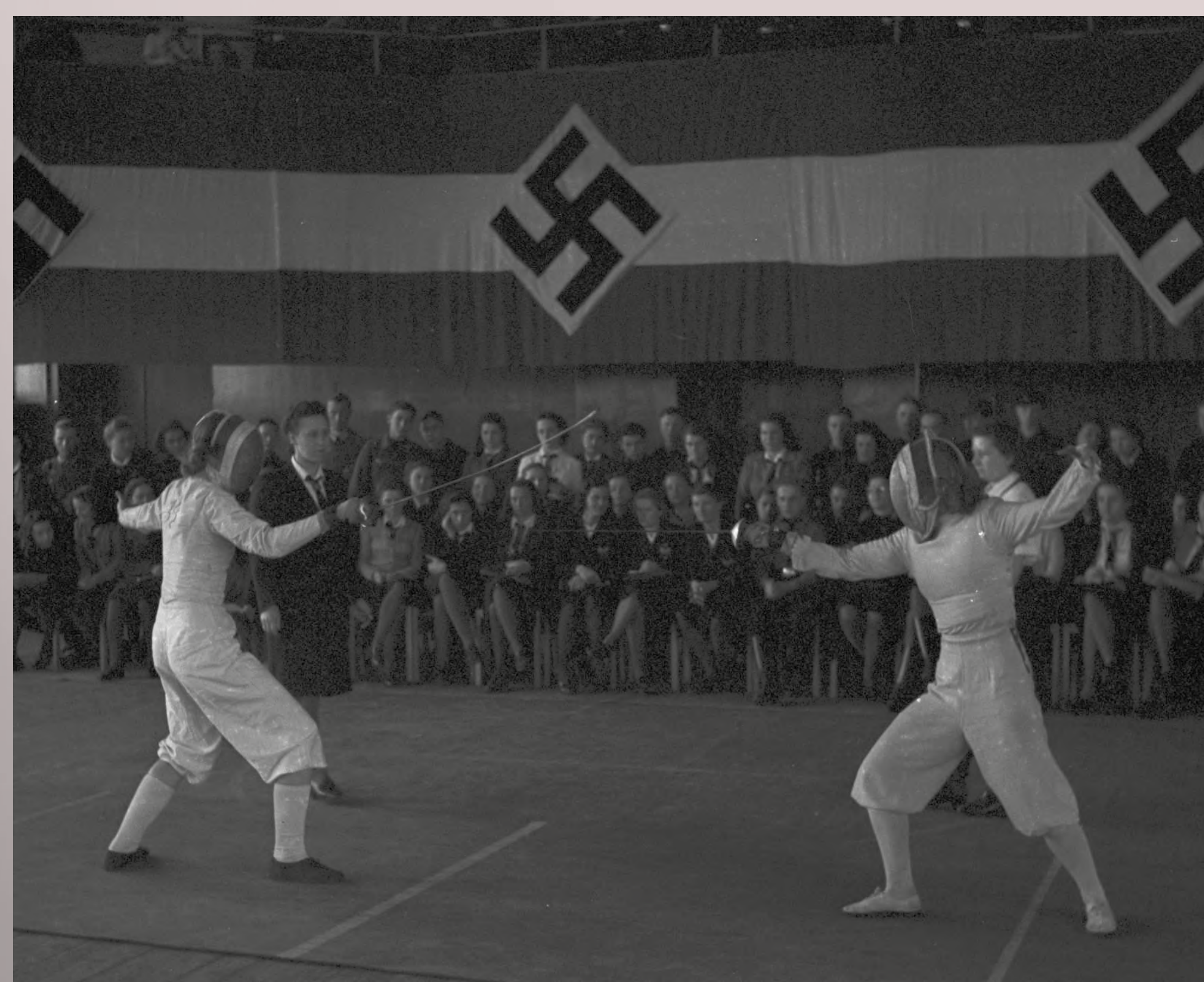
NĚMECKÝ STÁTNÍ MINISTR KARL H. FRANK

Německý státní ministr pro Čechy a Moravu, SS-Obergruppenführer a vyšší velitel SS a policie Karl H. Frank, Praha, listopad 1943

Německé státní ministerstvo pro Čechy a Moravu vzniklo 20. srpna 1943. Do jeho čela byl postaven dosavadní státní tajemník v Úřadu říšského protektora SS-Obergruppenführer a vyšší velitel SS a policie Karl H. Frank, který uzurpoval většinu pravomocí říšského protektora a dosáhl tak horizontu moci. Formálně sice nebyl členem říšské vlády, jeho vliv v protektorátu však významně přesahoval kompetence většiny jednotlivých říšských ministrů. Tento autokratický vliv si udržel až do pádu Třetí říše. Střežil jej dokonce natolik žárlivě, že byl svými odpůrci nazýván „čechofilem“ nebo dokonce „nepřítelem strany“. Komplexnost i širě jeho moci, podpořená vysokou hodností v SS, zákonodárnou pravomocí i možností použití institutu zvláštního zacházení s vězni, dosáhla minimálně pravomocí krále v parlamentní monarchii, v našem případě obou panovníků Rakouska-Uherska – a v některých parametrech je převýšila. Zdá se dokonce, že německý státní ministr pro Čechy a Moravu kompetenčně předčil říšské správce ostatních přivtělených či okupovaných území – a to včetně Generálního gouvernementu, Dánska či Norska.

Říšská škola SS (nyní T. J. Sokol Praha – Královské Vinohrady), Stifterova (nyní Polská), Praha, 2. duben 1944. Halové hry Hitlerjugend

Říšská škola SS (nyní T. J. Sokol Praha – Královské Vinohrady), Stifterova (nyní Polská), Praha, 2. duben 1944. Halové hry Hitlerjugend

Velká hala Říšské školy SS (nyní T. J. Sokol Praha – Královské Vinohrady), Stifterova (nyní Polská), Praha, 2. duben 1944. Halové hry Hitlerjugend. Německý státní ministr pro Čechy a Moravu, SS-Obergruppenführer a vyšší vedoucí SS a policie Karl H. Frank (sedmý zprava v horní řadě), po jeho levici vůdce říšské mládeže Arthur Axmann

Velká hala Říšské školy SS (nyní T. J. Sokol Praha – Královské Vinohrady), Stifterova (nyní Polská), Praha, 2. duben 1944. Vyhlášení vítězů. Zleva: vůdce říšské mládeže Arthur Axmann, po jeho levici Německý státní ministr pro Čechy a Moravu, SS-Obergruppenführer a vyšší vedoucí SS a policie Karl H. Frank. Za povšimnutí stojí skutečnost, že Axmann podává levou ruku – o předloktí pravé ruky přišel po zranění na východní frontě

Říšská škola SS (nyní T. J. Sokol Praha – Královské Vinohrady), Stifterova (nyní Polská), Praha, 29. únor 1944. Cvičení SA. Uprostřed (svlečený) SA-Gruppenführer Franz May

Říšská škola SS (nyní T. J. Sokol Praha – Královské Vinohrady), Stifterova (nyní Polská), Praha, 29. únor 1944. Cvičení SA

Říšská škola SS (nyní T. J. Sokol Praha – Královské Vinohrady), Stifterova (nyní Polská), Praha, 29. únor 1944. Cvičení SA

1939-1945
V TĚŽKÝCH ČASECH

BOJ O ROZHLAS

V sobotu 5. května 1945 zahájil hlasatel Zdeněk Mančal, ranní vysílání oznámením: „Je sechs hodin“ a dále pokračoval pouze v češtině. Tato provokace nezůstala bez odezvy – vedoucí Rozhlasové skupiny Čechy a Morava Ferdinand Thürmer ihned do budovy povolal příslušníky Zbraní SS, kteří se zde opevnili. Rozkaz k zajištění budovy rozhlasu vydal vojenský velitel Pražského povstání gen. Karel Kutlvašr před polednem 5. května 1945. K zajištění budovy vyrazilo 16 českých policistů, jimž se podařilo proniknout až do vysílacího studia. Redaktor Mančal začal ihned volat o pomoc. První výzva byla odvysílána ve 12,33 hod.: „Voláme českou policii do rozhlasu! Střílí se zde!“ Následovala další hlášení: „Voláme českou policii, české četnictvo, vládní vojsko, každého dobrého Čecha na pomoc českému rozhlasu! Esesáci nás chtějí vyvraždit! Přijed'te ihned!“, „Pomozte českému rozhlasu ve Schwerinově třídě, kde čeští lidé bojují o jeho záchranu! Vchod z Balbínovy ulice je úplně volný!“ a „Voláme českou policii, četnictvo a ozbrojené jednotky na pomoc českému rozhlasu!“ Spontánní reakce (většinou) neozbrojených Pražanů dala vzápětí propuknout pouličním bojům, jimž padlo za oběť na 170 povstalců. Budova rozhlasu se pod povstaleckou kontrolu dostala po 18. hodině. Krátce před 21. hodinou odtud zaznělo vyhlášení České národní rady o zániku protektorátu.

Likvidace německých nápisů
– první hmatatelný náznak konce Třetí říše,
4. květen 1945

Poničená budova
rozhlasu po bojích
Pražského povstání,
Schwerinova (nyní
Vinohradská),
9. květen 1945

Boj o rozhlas, 5. květen 1945

Titulní strana
Týdne rozhlasu,
5. květen 1945

1939-1945
V TĚŽKÝCH ČASECH

PRAŽSKÉ POVSTÁNÍ

Praha, jejíž vltavské mosty představovaly pro německé jednotky jedinou možnost úniku na západ, povstala 5. května 1945; prvním významným se stal boj o rozhlas. Od ranních hodin 6. května se tvrdě bojovalo na více než 1600 barikádách, mnohdy holýma rukama. (K tomu, že k potlačení povstání nedošlo již v tento den, přispěli významným způsobem muži 1. divize Ruské osvobozené armády, tzv. vlasovci; jejich bojové ztráty předčily ztráty Rudé armády v pražské operaci zhruba desetkrát.) Po bezpodmínečné kapitulaci Třetí říše a po čtyřech dnech bojů podepsala Česká národní rada s německou protistranou 8. května 1945 kapitulční protokol, který zaručoval odchod německých jednotek z Prahy a okolí. Rudá armáda, která vstoupila do již osvobozeného města, zlikvidovala zbylé ostrůvky fanatiků a s minimálními ztrátami dosáhla centra Prahy ještě v dopoledních hodinách 9. května 1945. Na české straně si Pražské povstání vyžádalo na 3000 mrtvých. České povstání bylo završeno rozdrčením posledního odporu obklíčených jednotek Zbraní SS ve Slivici u Milína na Příbramsku 12. května 1945. Střet nebyl zanedbatelný, na německé straně se jej účastnilo 6000 mužů s podporou tanků a minometů; o bezvýchodnosti situace je přesvědčil až příjezd Rudé armády.

Stavba barikády, roh Korunní a Nitranské, 6. květen 1945

Rozdávání zbraní, Bismarckova (nyní Francouzská), 6. květen 1945

Barikáda v Korunní – účinná improvizace po česku, 6. květen 1945

Známa kavárna Hlavovka byla přeměněna na jedno z hlavních obvažišť na Praze 2. Nároží Italské a Říšského náměstí (nyní nám. Míru), 7. květen 1945

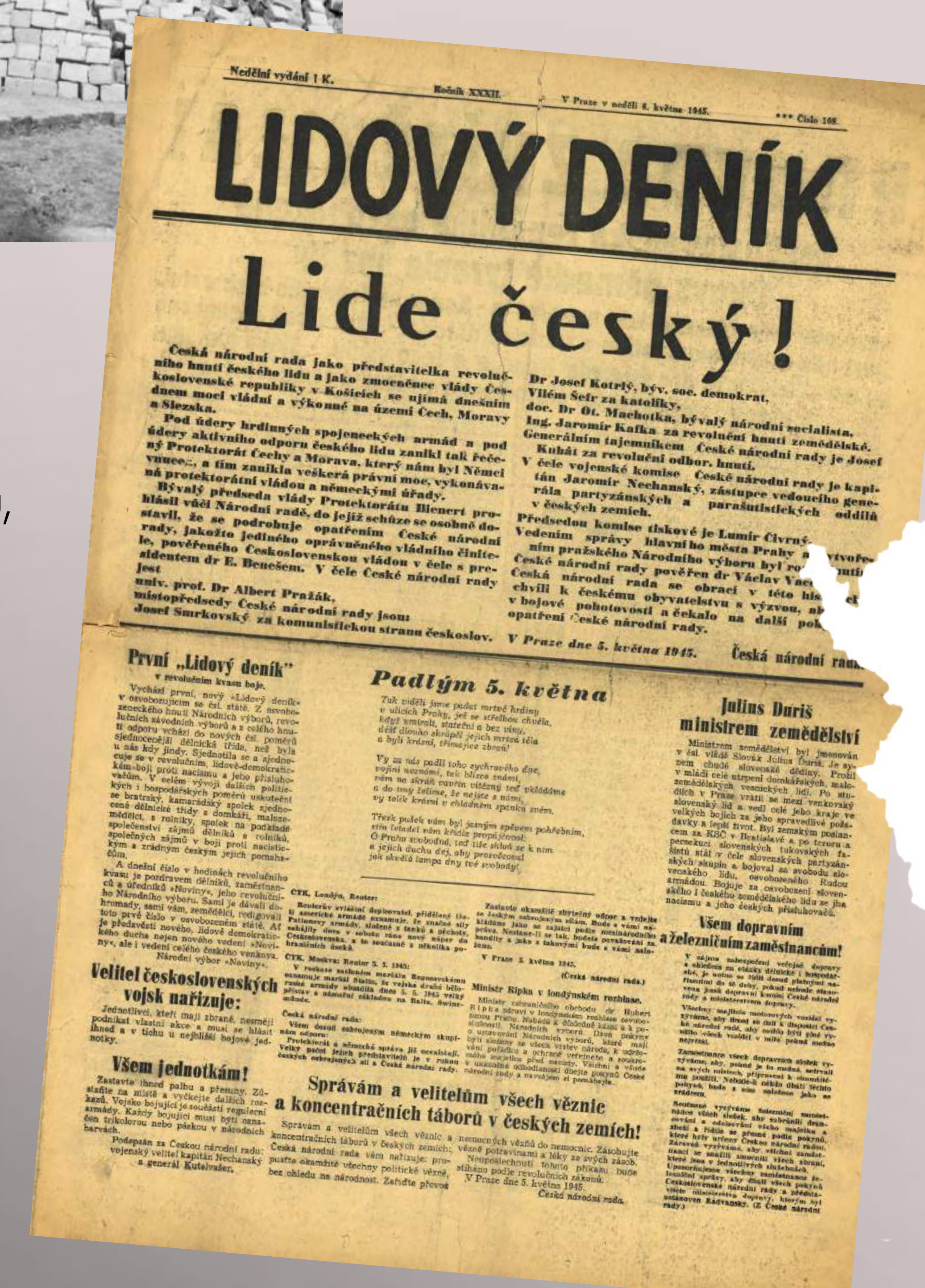
Barikáda na nároží ulic Schwerinovy (nyní Vinohradská) a Schlözerovy (nyní Blanická), 8. květen 1945

Barikáda na Korunní, 8. květen 1945

Titulní strana Lidového deníku, Praha, 6. květen 1945

Konec. Chlapec na barikádě v Žitné, 9. květen 1945

1939 - 1945
V TĚŽKÝCH ČASECH

ODCHOD NĚMCŮ

Na okraj Prahy u Liboce dorazila Rudá armáda kolem 03,00 hod. 9. května 1945. Jednalo se o 62. a 63. gardovou tankovou brigádu 10. uralského dobrovolnického sboru 4. gardové tankové armády gen. Dimitrije D. Leljušenka a 70. gardovou brigádu samohybného dělostřelectva. V těsném závěsu je následovaly jednotky 3. gardové tankové armády gen. Pavla S. Rybalka – 69. mechanizovaná brigáda a 50. motocyklový pluk. Zbytky německých obrněných jednotek, jimž se nepodařilo opustit Prahu, zaujaly postavení na malostranském předmostí Mánesova mostu. Právě před jejich hlavní se dostal první sovětský tank, který sjížděl na Klárov Chotkovou ulicí. Šlo o T-34/85 poručíka Ivana G. Gončarenka z 63. gardové tankové brigády Leljušenkovy gardové tankové armády. Jako jediný byl toho dne na půdě Prahy zničen. Sovětské ztráty byly ostatně minimální. V 04,30 ovládla Rudá armáda Trojský a Libeňský most a přes Holešovice a Dejvice začala pronikat do centra města. Na Václavské náměstí dorazily první tanky Rudé armády v 11,15 hod. Za zdržení mohly nesčetné davy nadšených Pražanů, které je zdobily šeříky. Opozdivším se německým jednotkám nezbylo než pokusit se ustoupit na jihovýchod a obloukem směřovat k americkým liniím. Přes Prahu 2 vedla jedna z posledních volných cest. Šla od Říšského náměstí (nyní nám. Míru) přes Francouzskou nebo Korunní. Právě z této trasy pochází řada snímků ustupující německé bojové techniky.

Francouzská, Praha, 9. květen 1945. Ustupující německá kolona

Francouzská, Praha, 9. květen 1945. Stíhač tanků JgPz Hetzer

Francouzská, Praha, 9. květen 1945. Stíhač tanků JgPz Hetzer

Říšské náměstí (nyní náměstí Míru), Praha, 9. květen 1945. Samohybná houfnice SdKfz 138/1 M Grille

Korunní, Praha, 9. květen 1945. Ustupující německá kolona

Symbolický snímek – malý Pražan s ukořistěnou německou přilbou, Francouzská ulice, Praha, 9. květen 1945

Korunní, Praha, 9. květen 1945. Polopásový transportér SdKfz 10

Titulní strana Lidového deníku, Praha, 9. květen 1945

1939-1945
V TĚŽKÝCH ČASECH